Թ. ՏԱՐԻ 2944 ԹՈՒԱԿԱՆ ՀԱՅՈՑ 16 ՏԻՊ 4386 — 24 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1893 — 28 ՀԻՄԱԶԻՒ, ԻՎԼԻՍ 1311 — ՇԱԲԱԹ

20 ՓԱՐԱ.

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐ ԵՒ ԻՆԷ ԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐՇԱԿԱԼՔ ՕՐԱԳՐԻ
Գալաթիա, Կ. Պոլիս

دریعلیه غلطه آره‌ولك غزته‌سی اداره‌سنه

Direction du journal AREVELK
Galata, CONSTANTINOPLE

ԱՐՇԱԿԱԼՔ
ՕՐԱԳԻՐ
Քաղաքական եւ Ազգային

20 ՓԱՐԱ.

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար Տարեկան դահեկան արժէք	150
» » Վեցամսեայ » »	75
» » Եռամսեայ » »	40
Օտար երկիրներէ Տարեկան »	56
» » Վեցամսեայ »	28
Ընտիր թուղթի վրայ մասնաւոր օրագիր Տարեկան Սմ. Ոսկի	2
Գաւառաց թղթատարի ծախքը վճարեալ Դրուշ	50

Խմբագրութեանս ուղղուած նամակ կամ այլ գրութիւն ետ չի տրուիր։

Les annonces sont reçues
AUX BUREAUX DU JOURNAL

Կ. ՊՈԼԻՍ, ՆՈՅՄ. 24/7 ԴԵԿՏ. 1893

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆՔ

ՈՐԲԱՆՈՑ

Բ.

Որբանոցի հաստատութիւնք մեր մէջ թէ թուով սակաւ են և թէ կեցցածները նպատակայարմար չեն։ Կ. Պոլսոյ մէջ միայն Խասգիւղի Որբանոցն և Ս. Փրկչի Որբանոցը կան, և գաւառաց մէջ, եթէ չենք սխալիր, միայն Սեբաստիա և Վան ունին այսպիսի հաստատութիւններ։ Մէկ մէկ կամ երկերկու հաստատութիւններ ալ մեր հռոմէական և բողոքական ազգակիցք ունին հոս կամ գաւառաց մէջ։

Այս ամէն հաստատութեանց մէջ, որքերը պատսպարեն, այսինքն՝ անոնց մանկութիւնը ֆիզիքապէս պաշտպանելը գլխաւոր նպատակէա համարուած է։ Տարրական նախակրթութիւն մը բաւ կը նկատուի, որ զիրենք ո՛չ մէկ գործի կը պատրաստէ, ո՛չ մէկ նպատակի կ'ուղղէ զիրենք։ Լուսահոգի Սրբուհի մայրապետ իւր պատսպարած որբուհիներն եթէ յաջողէր ամուսնացնել, ամենամեծ բարեբաստութիւն կը համարէր։ Անշուշտ բարեգործութիւն մ'էր այս, որ իւր հոգին ու միտքը գրաւելով համակ, տեղի չէր թողուր տարբեր ըմբռնումներու, աւելի լայն հայեացքներու։ Բայց ինչո՞ւ համար չպահանջել որ հանրութեան նպաստով մնած որբուհիք ո՛և իցէ կերպիւ օգտակար ըլլան հանրութեան։ Որբանոցէն մեկնելով և տան մը մէջ փակուելով, ապարեզ չեն գաներ այլ եւս։ միջոց, գրգիռ, շարժառիթ չեն ունենար հանրութեան օգտակար ըլլալու։ Ո՞րչափ նպատակայարմար պիտի ըլլար եթէ այս որբուհիներէն յառաջ գային վարժուհիներ, մանկապարտէզի վարժուհիներ մանաւանդ, և գթութեան—քոյրեր, ո՛չ թէ ի հարկէ մայրապետ, այլ և աշխարհիկ գթութեան—քոյրեր, որք, ամուսնացեալ ըլլան թէ ոչ, հիւանդներ դարմանելն իրենց գործ— կամ բարեգործութիւն—ընտրեն։ Այս տեսակ իդեալի գերերու համար քաջայարմար գերակատարներն Ազգին որբուհեաց մէջէն պիտի գտնուէին անշուշտ։ Եթէ այս բարձր իտէալն ընդունուէր իբրեւ Սրբուհի մայրապետին ձեռակերտին նշանաբանը, պէտք կ'ըլլար փոփոխել Որբանոցին ընթացքն, աւելի կարեւորութիւն տալով ուսմանց ճիւղին, եւ անտի պատշաճ հաստատութիւններու տալով աշակերտուհիներ։ Հիմակ անոնց ստացած ուսմունքն յոյժ տարրական բան մ'է, և աւելի կը սովրին գործնական վարժութեամբ և ծառայութեամբ Որբանոցին մէջ՝ ընտանեկան խոնարհ յարկի մը անտեսութիւնն, որ անշուշտ արհամարհելի ծանօթութիւն մը չէ, բայց վերջապէս մեր դրած իտէալէն պակաս բան մ'է։ Ամէն անգամ որ հարս մեկնէ Որբանոցէն, իւր թիւը կը տրուի, —30րդ, 31րդ, 32րդ հարսն, — և շատեր վարժուած են նկատելու թէ ասով ամէն բան լմնցաւ։ Իսկ մեր տեսակէտով, աւելի ուրախ պիտի ըլլայինք եթէ կարենայինք արձանագրել թէ Խասգիւղի Որբանոցէն այս տարի 10րդ կամ 20րդ վարժուհին դուրս եկաւ և պաշտօն ստանձնեց այն ինչ վարժարանին մէջ, —նոյն իսկ Որբանոցին յարակից գաւուղով Ս. Ներսեսեան աղջկանց վարժարանին մէջ, ուր, որպէս գիտենք, Որբանոցի ո՛չ մէկ աշակերտուհի, Սրբուհի Մայրապետի ո՛չ մէկ սանուհի ցարդ վարժուհւոյ պաշտօն վարած է, մինչ մեք շատ բնական պիտի գտնէինք որ փոխանակ դուրսէն վարժուհի բերելու, Ս. Ներսեսեան վարժարանն իւր ելմտացոյցէն վարժուհիներու բաժինն յատկացնէր Որբանոցի աշակերտուհիներուն։ Իրաւ է սակայն որ առ այս պէտք կ'ըլլար որ այն աշակերտուհիք նախակրթարան մը, նոյն իսկ մանկապարտէզի մը, վարժուհիութիւն ընել կարենալու չափ պատրաստութիւն ստացած ըլլային։ Բայց օգտակար նորութիւն մ'ընելու համար երբեք շատ ուշ չէ։ Հանգուցեալ մայրապետին ձեռնարկն իւր յաջորդք կրնան կատարելագործել։ Որբանոցն իրեն համար տակաւ առ տակաւ նոր ուղղութիւն մը կրնայ գծել։ Եւ ազգային մէջ անցեալն աւելի օգտակար կրնայ ըլլալ ո՛չ միայն անհատական որբուհիներու և այլ բովանդակ հայ հասարակութեան, կարեւոր սատարներ ընծայելով անոր կրթական ու մարդասիրական գործերուն։ Ասոր համար թերեւս իւր ծախուց վրայ յաւելում մ'ընել հարկաւոր։ Արդէն կ'ըսուի թէ իւր եկամտացոյց հաւասարակշիռ վիճակի մէջ չէ։ Բայց երբ գիտուի թէ Որբանոցն աւելի օգտակար շաւղի մը մէջ մտեր է, չենք կարծեր թէ բարեսէր նուիրատուք քիչ մ'աւելի զոհողութիւն ընելէ խորշին։

* * *

Բայց ինչո՞ւ զարմանք որ առաքինազարդ կէն մը, բարեգործութեան եռանգով լցուած, բայց իմացական բարձր մշակութենէ զուրկ, չէ կրցեր աւելի բարձր կռուանի մը վրայ դնել իւր հիմնած օգտակար մէկ հաստատութիւնն, երբ աւելի զօրեղ գլուխներ ու ձեռքեր աւելի մեծ արդիւնք չեն կրցած ստանալ աւելի ընդարձակ հաստատութեան մը մէջ։ Ս. Փրկչի Որբանոցին աշակերտներէն ոմանք անհատական հոգաբարձուներու բարերարութեամբ և առատաձեռնութեամբ գրուած են շահաւէտ ասպարէզներու մէջ, ուսնելով ազատական արուեստներ, կամ զարդապէս շուկայն գործի մտած են։ Այս մասին չեն մոռցուած մանաւանդ ողբացեալ Կիւմիւշկիրտան էֆ.ի բարեգործութիւնք։ Բայց այս անհատական բարիքներէ զատ, Որբանոցի յայտագիրը կարելի չէ եղած հասցնել այնպիսի բարձրութեան մը որ ընթացաւորտ որբերն իբրեւ նախակրթարանի ուսուցիչ կարենային գործածուիլ սովորապէս, աղքատ թաղերու և գաւառներու մէջ ուսուցչի յարաճուն սովուն յագուրդ տալով, կամ ապահովապէս իրենց ապրուստը շահէին՝ ո՛և իցէ ուսում մը կամ մանաւանդ արհեստ մը հմտանալով սովրած ըլլալով։ Ազգին այս մեծագոյն Որբանոցին կրթական վիճակին վրայ քանիցս մանրամասնօրէն խօսած ենք այս էջերու մէջ և այլուր, պահանջելով որ նպատակ մը որոշուի Որբանոցին համար, զոր վարչական մարմինք միահամուռ նկատած են միշտ իբրեւ պարզ պատսպարան մը որբերուն համար, ուր անոնք կը պահուին մինչեւ որ մէկու մը որդեգիր արուին, որ ստանձնէ անոնց նիւթական ու բարոյական ապագային հոգածութիւնը։ Զենք մեղադրեր այս վարչական մարմինները — Քաղաքական ժողով, Ցընտեսական Խորհուրդ, Ուսումնական Խորհուրդ, Հոգաբարձութիւն, Հիւանդանոցի որոշեալ ելմտացոյցէն աւելի բաժին մը հանել չկրնալնուն համար Որբանոցին։ զի փորձառութիւնը ցուցած է գժբախտապէս որ երբ հոգաբարձուները ձեռնարկեր են Որբանոցի ճիւղը զօրացնել, միւս ճիւղերն, որք աւելի անմիջական կերպիւ կապակցութիւն ունին Հիւանդանոցի բուն նպատակին հետ, չարաչար վնասուած են։ Ուստի, գրեթէ տասն տարիէ հետէ կը պահանջենք «Որբանոցը բաժնել Հիւանդանոցէն, և նախակրթարանի յայտագրով մը Արհեստանոցի վերածել զայն, ուր որբերն արհեստ սովրելով, ո՛չ միայն իրենց օրապահիկը կարենան ճարել օր մը, այլ և նմանօրինակ Որբանոց-Արհեստանոցներու կազմակերպութեան սատար կարենան ըլլալ»։ Մենց որ, արհեստներ միայն որբերու համար եղած չեն։ Ցայտնի է թէ Եւրոպիոյ ամէն կողմը, քաղաքներու թէ գիւղերու մէջ, շատ մը նախակրթարանք օժտեալ են նաեւ արհեստական նախակրթութեան դասընթեմբ մը, գործնական վարժութեան համար արհեստանոցի սենեակներով, ուր աղայք կը սովրին առաւելապէս ի բենց գտնուած տեղւոյն արհեստներն, և եթէ արհեստաւոր վարպետներ ալ չեղեն դպրոցէն, գէթ գործներու կիրառութեան վարժուած կ'ըլլան, և ամէն պարագայի մէջ արհեստի ճաշակ մը ստացած կ'ըլլան, որ օր մը զիրենք յառաջ կրնայ մղել նոյն ճիւղին մէջ, և եթէ տարբեր ճիւղերու ալ հետեւին, ձեռաց վարժութիւնն իրենց համար տեսակ մը մարմնամարզ եղած կ'ըլլայ։ Այսպիսի ուսում և վարժութիւն մը Ազգին մէջ տարածելու համար մէկ հատիկ հաստատութիւն կրնար ըլլալ Ս. Փրկչի Որբանոցը, զոր ապաքէն անցեալին մէջ, մէկ քանի անգամ, արհեստանոցի վերածելու ձեռնարկներ ընելով, հէն հոգաբարձուներ ընդ ապտ նշմարած են այս ճշմարտութիւն, բայց յարատեւութիւն և մանաւանդ կարողութիւն պակսած են իրենց։ Մինչեւ այս օրս, Որբանոցի սաներէն աչկերտներ կը տրուին կօշկակարի վարպետի մը որ հոն կը բանի, բայց ամենէն անյաջող աշակերտաց մէջէն զատելով, և վճռելով թէ ուսման անընդունակ է։ Այս թերի ըմբռնումներու եթէ գիտական ողջամիտ տեսութիւն մը յաջորդէր, և պէտք եղած դրամական միջոցը գտնուէր, անկարելի չէր արհեստանոցի վերածել Որբանոցն։

* * *

Հա՞րկ է այժմ յիշեցնել թէ այս բարեփոխում նուրեան էֆ.ի վարչապետութեան օրով օրինական հանգամանք ստացած է, և որոշուած է առ այն յատկացնել սովելոց խնամատարութենէն աւելցած գումարին չահն։ Հա՞րկ է կրկնել թէ այն գումար քանի տարիէ հետէ ճարտարապէս շահագործուած է՝ Թիճարէլմ Խանի և յարակից կալուածներուն գնմամբ և նորոգմամբ։ Թէեւ հաշիւը մեր տեսած չենք, բայց կ'ենթադրենք որ արդի տարեկան հասոյթն հասած է 1,000 ոսկւոյ, որ յիշեալ օրինական տրամադրութեամբ որոշեալ սահմանակէտն է՝ գործածման սկսելու համար։ Գիտենք որ հրաժարեալ հոգաբարձուք վատաքած են այս գումարն իւր նպատակին յատկացնել, և այդ մտօք դիմումներ ալ ըրած են։ Բայց առաջին պէտք ճանչուած էր Որբանոցի ուրոյն շէնքի մը կառուցումն, և այս է որ իրենց ամենուն կամքէն անկախ պատճառներով ցարդ ի գլուխ չէ եղած։ Աւելի օգտակար խորհուրդ մը զոր աչքէ վրիպեցնելու չեն Պատրիարք և Ազգ. Վարչութիւն։ Կեցած գժուարութիւնք կը յուսանք որ անբառնալի չեն, և մինչեւ իսկ եթէ ստուգուի թէ Որբանոցի ուրոյն շէնք մը ի մտոյ չենք կրնար ունենալ, Թիճարէլմ Խանի հասոյթէն գոնէ մաս մը գումար ինչո՞ւ այժմէն չյատկացուի Որբանոցի երմացոյցին վրայ, որպէս զի որբերուն քիչ մը աւելի խնամեալ կրթութիւն կարենայ տրուիլ, աւելի կարող և ի հարկին թուով ալ աւելի ուսուցիչներու ձեռամբ։ Այս օրերս ծանուցինք թէ Հոգաբարձութիւնն Ուսումնական Խորհուրդէն խնդրած է Որբանոցի պահանջումներուն և դրամական միջոցներուն համապատասխան ծրագիր մը ուսմանց։ Բայց եթէ դրամական միջոցները քիչ մը աւելի ցուցուին այնպիսի նպաստով մը, անշուշտ Ուսումնական Խորհուրդն ալ աւելի օգտակար ծրագիր մը կրնայ շինել։ Կը լսենք նաեւ թէ Որբանոցին սակաւաթիւ աղջկանց ճիւղն ալ, որ միւսէն աւելի կարօտ մնացած էր խնամքի, այս օրերս վերակազմել ձեռնարկուեր է՝ կարող վարժուհի մը բերուելով։ Ասոնք ազէկ, բայց թերի միջոցներ են։ Վարչական պէտք եղած ջանքերը ժամանակ է կատարել՝ Որբանոցին որոշ նպատակ մը յատկացնելու համար, որով եւեթ ազգային արդիւնաւոր հաստատութեանց մէջ կրնանք դասակարգել զայն։

Բ. Բ.

ԴԱՐԻԴ

ՀԱՄԱԶԱՅՆՈՒԹԻՒՆ ԿԱՒԿԱՍԻՈՅ ՔԱՐԻՒՂԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆԱՏԵՐԱՑ ԵՒ ՎԱՃԱՌԱԿԱՏՆԱՑ. — ՄՕՏԱԼՈՒՏ ԲԱՐԶՐԱՑՈՒՄ ՔԱՐԻՒՂԻ ԳՆՈՅՆ. — ՔԱՐԻՒՂ՝ ՄԵՆԱՎԱՃԱՌ.

Բ.

Այս տեղեկութիւններէն պէտք չէ սակայն ապահովապէս հետեւցնել թէ քարիւղի առեւտուրը պիտի բարւոքի, և քիչ օրէն 40—50 դրչի պիտի գնէք տաուկը, զոր այսօր 27ով կրնաք ուզածնուդ չափ առնուլ, ձեր մառանն յանձնելի։ Կը մնայ դեռ ստուգուիլ թէ

1. Ռուս գործարանատէրց մեծամասնութիւնն (85 %) արդեօք պիտի ընդունի՞ն միանալ անոնց, որք այս ծրագիրն ընդունած են,

2. Ամերիկայի հետ միութեան առաջարկութիւնն եւս պիտի իրագործուի՞ թէ ոչ։

Այս երկու պայմանաց ո՛րն ալ չյաջողի, միութեան ծրագիրը նոր փորձ մ'ըլլալէ անդին չանցնիր, և մեք առատ ու աժան լոյս կ'ունենանք, մինչեւ որ քարիւղի արտածող մրցակիցք իրենք մուքը մնան։

Ի Պաքու այժմ կան 84 նաւթի գործարան-զարան, որք 1892ին արտասահման զրկած են 55,779,000 փութ քարիւղ, սապէս բաժնուած։

		Փ-ի
41	Հայ գործարանք	19,929,000
24	Թուրք-պարսիկ »	10,543,000
16	Զանազան ազգէ »	6,241,000
1	Նոպէլ եղբարց »	9,610,000
1	Ռոչիլտ »	5,870,000
1	Շիպաեվի »	3,586,000
84	»	55,779,000

Իսկ մեծագոյն գործարան զարանները են 11։

	Անուանք	Փ-ի
1	Նոպէլ եղբարց	9,610,000
2	Ռոչիլտ	5,870,000
3	Շիպաեվ	3,586,000
4	Ս. Մանթաշեանց	3,059,000
5	Կասպեան Ընկ.	2,703,000
6	Թագիեվ	2,461,000
7	Բաքիէլեան	1,792,000
8	Նաղիեվ	1,669,000
9	Լիանոսեան	1,650,000
10	Ասատուրաեվ	1,482,000
11	Պուտաղեանց	1,378,000
		35,260,000

41 Հայ գործարանատէրք են հետեւեալներն, իրենց արտածութեան կարգաւ։

		Փ-ի
1	Ա. Մանթաշեանց	3,059,000
2	Կասպեան Ընկ.	2,703,000
3	Ռաֆաէլեան	1,792,000
4	Լիանոզեան	1,650,000
5	Պուտաղեանց	1,378,000
6	Ատամեանց	986,000
7	Շամբրտանեանց	970,000
8	Արամեանց	800,000
9	Եղիազարեանց	796,000
10	Ճղնաւորեանց	560,000
11	Մելիքեանց	550,000
12	Գրասիրնիկեանց	401,000
13	Պաղրեանց	400,000
14	Սէրկիեվ	331,000
15	Գարաճոֆ	300,000
16	Գալանթարեանց	300,000
17	Աւագեան	250,000
18	Ունանեան	250,000
19	Անանեան	240,000
20	Ամիրեան	200,000
21	Անասնեանց	188,000
22	Գօչարեանց	172,000
23	Թաչատուրեանց	171,000
24	Մուտաֆեանց	150,000
25	Մ. Տատաեանց	149,000
26	Համբարձումեանց	135,000
27	Արսլանեանց	116,000
28	Բարկանեանց	110,000
29	Եարամիշեանց	106,000
30	Կարապետեանց	100,000
31	Ռոֆաէլեանց	100,000
32	Ղարակեչեանց	89,000
33	Գարայեանց	78,000
34	Տէր Սարգսեանց	55,000
35	Բարսեղեանց	50,000
36	Բարաեանց	49,000
37	Մարգարեանց	49,000
38	Ա. Բարսեղեանց	48,000
39	Թարաեանց	47,000
40	Նաճառեան	25,000
41	Բ. Թարայեանց	6,000

84 գործարանատէրներէ մի միայն 3ն ուղղակի իրենք կ'արտածեն և վաճառականներ ունին իրենց անուամբ արտասահմանի զանազան կեդրոններն։ Ասոնք են Նոպէլ եղբ. Ռոչիլտ և Ա. Մանթաշեանց։ Այս վերջինն առաջին և միակ Հայն է որ ուղղակի կ'արտածէ, և իւր սեպհական շոգենաւերով և նաւերով մանաւանդ Տաճկաստանի և Եգիպտոսի առաջին հայթայթիչն է ցարդ։

ՄԵԼԻՔ ՊԷՅԼԻՔՃԵԱՆ

ԲԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՊԱԼԻՔԱՆԵԱՆ ԵՐԿԻՐԲ.—Ֆերտինանտ իշխան հրամանագիր մը հանելով յայտարարեց թէ հանգուցեալ Ալեքսանդր Պաղենպերկ իշխանին յիշատակն յաւերժացնելու համար, պուլկարական առաջին զօրագունդն որ ի Սոֆիա՝ այսուհետեւ «զօրագունդ Իշխան Ալեքսանդրի Առաջնոյ» անունը պիտի կրէ, և հանգուցելոյն եղբայր և վեհ. Վիքթորիա Թագուհւոյն փեսայ Հէսէրի Պաղենպերկ իշխան գնդապետի ասպիճանաւ նոյն զօրագնդին պիտի կցուի պատուակալ եղանակ։

ՖՐԱՆՍԷԻԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ.—Անցեալները ծանուցինք թէ գերման անտառապահ մը սպանած էր Ֆրանսացի երկու գաղտորսներ։ Այս մասին Սթրազպուրկի մէջ կատարուած գերմանական քննութեան արդիւնքը տեղեկագրով մը հաղորդուեցաւ Փարիզի գերմանական դեսպանատան, որ զայն մատոյց Ֆրանսական կառավարութեան։ Այս տեղեկագիր կը հաստատէ գերման անտառապահին խօսքը թէ նախ Ֆրանսացիք կրակ ըրին իւր վրայ բայց չկրցան զարկանել։

ԹԵՐԹՕՆ «ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի (98)

ԺԻՒԼ ԼԵՌՄԻՆԱ

ԲԱՐԻՔԻ ԳԱՅԼԵՐԸ

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

ԿԱՐՄԻՐ ԱՏԵԱՆԸ

Մոռցուած չէ անշուշտ որ Թորէս դքսուհիին մէկ նամակովը ժաք ներկայացած էր այն մարդուն տունը, որ իր պաշտպանը պիտի ըլլար և զինքը պիտի վարժեցուներ այն ընկերութեան գաղտնիքներուն, ուր կոչուած էր տեղ մը գրաւել։

Ժաք տը Շեռլիւ՝ Պ. տը Պելէնի կողմէ ընդունուած էր բարեսիրութեամբ մը որ արտաքին կեղծիքներ միայն ունէր։

Երիտասարդը չատ նորավարժ ըլլալով կեանքի մէջ, այս երանգը չէր նշմարեր։ ակից զատ, կը կարծէր թէ երգի մը մէջ կը քալէ։ Անգիտակից թմրութիւն մըն էր որ կ'արգիլէր զինքը՝ շուրջն եղածներն յստակօրէն տեսնել։ Երբեմն կը թուէր իրեն թէ պիտի արթննար, նորէն խնար այն նուաստ կենցաղին մէջ ուր մինչեւ այն ատեն ամէն բան վշտաւոր էր եղած։ այն ատեն անշարժ կը մնար, աչքերն առջեւը յառած, ապասելով այն յիղակարծ կերպարանափոխութեան որ անէութեան մէջ պիտի թաղէր նորէն զինքը։ Բայց վարկեանները կանցնէին։ և միտքէն կ'ըսէր։

—Ճշմարիտ է ուրեմն։ Հարուստ եմ, ազնուական եմ··· Անցեալը մեռած է, և փայլուն ապագան կը բացուի իմ առջեւս···

Եւ, այս կրկներեւոյթներուն մէջէն տարտամ ճառագայթումով մը կերեւար աքանչելի արարածի մը ձեւը, որ կը ժըպտէր իրեն և ձեռք կը կարկառէր։

Վառնդի կը սիրէր Թորէս դքսուհին։ Իրա՞ւ սէր էր։ Մանաւանդ անդիմադրելի քաղձանք մը որ զինք կը ձգէր դէպ այն կինը, յորում կ'ամփոփուէին բոլոր հմայքները գեղեցկութեան, պերճանքի, հարըստութեան։ Այս տարփանք սքանչացումէ առաջ կուգար, և շլացումով կը խառնուէր։ Երիտասարդը բան մը չէր յուսար, չէր համարձակեր իսկ խորհիլ։ բայց երբ այս անունը, ցած ձայնով կրկնուած, կը հնչէր իր ականջին մէջ, ամբողջ մարմնովը կը սարսռար և իր սիրտը կը բաբախէր՝ կուրծքը պայթեցնելու աստիճան։

Պ. տը Պելէն, հնազանդելով Պիքաառի հրահանգներուն, աւելի տեսակ մը հետաքրքրութեամբ քան իրական հնազանդութեամբ, երիտասարդին տրամադրութեանը ներքեւ դրած էր ինքզինքը։

Առաջին ակնարկով, ժաք հաճելի թըւած էր իրեն։

Դուքսին հարցումներուն պատասխանած էր միամիտ պարզութեամբ մը որուն վրայ միւսը ժպտած էր ներքնապէս։ ժաք բան մը չէր ծածկեր։ անկեղծութեամբ կ'ըսէր իրեն կրած անակնկալներն ու երկչոտ վարանումները։ Եւ ամենակատարեալ մուտինը։ Ինչ կապակցութիւն կար այս երկու իրողութիւններուն միջեւ։

Վերջապէս այս ծառայութիւն չէր ներկայացներ բնաւ ոևէ եղեռնական հանգամանք։ Պելէն լրջօրէն ստանձնած էր իր Մենտորի դերը, եւ իր աչակերտը քիչ առ տենուան մէջ աքանչելի կերպով պիտի ներկայանար ընկերութեան մէջ։ Դուքսն, հանգամանք իր եսասիրութեան, չէր կրնար չշահագրգռուիլ վառ տիրտով, գործօն մտքով այս բնաւորութեան նկատմամբ, և գրեթէ կը զգածուէր երախտագիտական թափերէն, որոց հաւատիքը ժաք անգամ դար կ'արտայայտեր իրեն։

Այս էր իրենց կացութիւնն այն օրն ուր Պելէն ամբողջ Փարիզի հետ իմացաւ Մանքալի անցայտացումը։

Անակնկալ հարուած մըն էր այս, որ տաժանելի եկած էր իրեն։ Վերջապէս խաբեայ առուտուր մըն էր ըրած, վանդալ ընդունուած, առաջնորդած, և իբր իր պաշտպանը ներկայացուցած էր մարդ մը զոր չէր ճանչնար··· և խոստացուած փախարինութիւնը կոչնչանար։

Պելէն, ինչ ալ ըլլար ժաք տը Շեռլիւի իրեն ներշնչած վաղանցիկ համակրանքը, բնաւ համ չէր առներ սուրբ Վենսան տը Բօլի դերէն։ Իր գործը չէր ծնողազուրկ տղաքներ քալը առնել···

Ուստի, Մանքալի տան ազէտը ծանուցանող լրագրին վրայ աչք նետելուն պէս, առանց վայրկեան մը կորսնցուցնելու ուզեց անձամբ ստուգել թէ իրողութիւնը ճի՞շդ էր։

Կեղծ Ժերմանդրէին խանութը վազեց։ կը յիշուի թէ աւագակն այս անունով ներկայացած էր, երբ Պելէնը յանկարծակիի բերած էր Սէն փողոցի գետնափորին մէջ։

Արդէն քանի մը օրերէ ի վեր կեղծ գրասեղը ծախած էր իր գիրքերն ու հեռացած էր։

Պելէն Լուի-լը-Կան փողոցը գնաց կառքով։ Լրագրին ծանուցած դէպքը չատ ճիշդ էր։ Խմբագիներուն խառնուեցաւ որք կը կենային մայթին վրայ։

Ցիչոցներ, կատաղի աղաղակներ կ'արձակուէին։ Կողոպտուողները կ'անիծէին զիրենք կործանողները։ Բայց Պելէնը գոհացուցնող խօսք մը բնաւ չի կար։

Բայց, կը մտածէր նորէն, ի՞նչ չարժառիթի հնազանդած էր այդ մարդը։

—Տղայ մը և ապուշ մըն եմ, մրմնաց Պելէն, ազարանքը դուռնալով։ Իմ առաջին գաղափարս ճիշդ էր։ Սա Պ. տը Շեռլիւն այն կանխակա բախտախնդիրներէն է որք ինծի պէս ծեր ազուէներն իսկ կը խաբեն··· ժամանակ է որ վերջ մը դնեմ այս խաղին։

Մինչեւ որ ժաք իրեն յարմար քնակարան մը գտնէր, գուքսը անոր տրամադրութեանը տակ էր դրած իրենին կից յարկաբաժին մը։

Այդ անձուկ միջոցին մէջ հաւաքուած էին ամենն պահանջոտ քմայքը գոհացուցնող բաները։ աշխարհիկ մարդու մը առանձնոյն էր։

Եւ ժաք տեսակ մը մանկային ուրախութիւն կը զգար չատ անգամ ժամերով անշարժ կենալով հոն, իբր թէ իր շուրջն ամէն եղածները տեսիլք մը ըլլային զրոս փոքր շարժում մը, փոքր շունչ մը անկետ կրնար ընել։

Այն առուն ժաք կանուխ արթնցած էր։ բայց ընկղմած էր այն տարտամ հիացման մէջ որ մոգական հմայք մը կը պարգեւէ միտքին։

Աչքերը կիսախուփ, երեւակայութեամբ կը վազէր գոլորշանման և պայտելի երեւոյթի մը ետեւէն որ խոյս կուտար իրմէ։ յետոյ, երբ կանչէր զայն, կանգ կ'առներ և ետին դառնալով իրեն կը կարկառէր բազուկները։

Այն որուն վրայ կը մտածէր, Թորէս դքսուհին էր։

—Պարոն Պելէն, ծանուց մէկէնիմէկ՝ ժաքի ծառայութեան տակ գտնուող սենեկապանը։

Դուքսը, որուն համար, ինչպէս կը հասկցուի, այս մուտքը ձեւակերպութիւն էր լոկ, ծառային ետեւէն ներս մտած էր։

—Ա՜հ, սիրելի բարեկամ, ըսաւ ժաք խնդալով, իրաւ որ կ'ամչնամ դեռ անկողինը գտնուելուս··· մինչ դուք թերեւս աւելի գործ տեսած, աւելի շատ խնդիրներ ուսումնասիրած էք քան ես ամբողջ կեանքիս մէջ··· բայց ես տղայ մըն եմ··· գիտէք··· և կանխաւ համոզուած եմ որ շատ պիտի յանդիմանէք զիս։

Պելէն նախ չպատասխանեց։ աչուընեն առջեւը սեւեւած, առանց ժաքին երեսը նայելու, իր սովորական ջղային չարժումովը կիսամօրուսները կը քաշէր։

Այն ատեն ժաք կանուխ արթնցած էր։ բայց ընկղմած էր այն տարտամ հիացման մէջ որ մոգական հմայք մը կը պարգեւէ միտքին։

Աչքերը կիսախուփ, երեւակայութեամբ կը վազէր գոլորշանման և պայտելի երեւոյթի մը ետեւէն որ խոյս կուտար իրմէ։ յետոյ, երբ կանչէր զայն, կանգ կ'առներ և ետին դառնալով իրեն կը կարկառէր բազուկները։

Այն որուն վրայ կը մտածէր, Թորէս դքսուհին էր։

—Պարոն Պելէն, ծանուց մէկէնիմէկ՝ ժաքի ծառայութեան տակ գտնուող սենեկապանը։

Դուքսը, որուն համար, ինչպէս կը հասկցուի, այս մուտքը ձեւակերպութիւն էր լոկ, ծառային ետեւէն ներս մտած էր։

—Ա՜հ, սիրելի բարեկամ, ըսաւ ժաք խնդալով, իրաւ որ կ'ամչնամ դեռ անկողինը գտնուելուս··· մինչ դուք թերեւս աւելի գործ տեսած, աւելի շատ խնդիրներ ուսումնասիրած էք քան ես ամբողջ կեանքիս մէջ··· բայց ես տղայ մըն եմ··· գիտէք··· և կանխաւ համոզուած եմ որ շատ պիտի յանդիմանէք զիս։

Պելէն նախ չպատասխանեց։ աչուընեն առջեւը սեւեւած, առանց ժաքին երեսը նայելու, իր սովորական ջղային չարժումովը կիսամօրուսները կը քաշէր։

(Շարունակէլի)

նել և ինք պատասխանելով ապանեց երկու գայտորներն, հայը և որդի։ Կը յիշուի թէ ֆրանսական իշխանութիւնք, տեղացիներն հարցաքննելով, տարբեր տեղեկագիր մը տուած էին յառաջագոյն։

ՌՈՒՍԻԱ.—Ռուս կառավարութիւնը պաշտօնապէս հաղորդեց Շիքագոյի Արուեստահանդէսին թէ տարւոյս սկիզբը Ռուսիոյ մէջ երկաթուղիք այս վիճակին մէջ էին։—33,058 քիլոմէդր երկաթուղի շինուած էր որ և կը գործածուէր հասարակութեան կողմէ, (մասնաւորաց երկաթուղիներէն զատ, որոց ագարակներուն և գործարաններուն մէջ միայն կը բանի։) Այս գիծերէն 29,677 քիլոմէդր Եւրոպական Ռուսաստանի մէջ, 1,433 քիլոմէդրն Ասիոյ մէջ և 1,928 քիլոմէդրը Ֆինլանտիոյ մէջ։ Պետութիւնը կը մատակարարէ 14,384 քիլոմէդր, ընկերութիւնք՝ 18,674 քիլոմէդր։ Դան ընդ ամենայն 6,933 վայրաշարժ (լոկոմոթիվ) 7,759 կառք ուղեւորաց, 284,892 հոգւոյ համար տեղւով, 145,611 կառք բեռներու համար, 1,449,680 տաղառաչափ բեռ կրելու կարողութեամբ։

ՌՈՒՍ ԲԱՆԱԿԻՆ չուտափոյթ զօրանալութիւնը պատրաստելու համար, որպէս զի երբ պատերազմ ըլլայ ամէն բան իւր տեղը պատրաստ գտնուի և ժամանակ չկորսուի, Քեմերսպուրգի զինուորական շրջանակին հրամատար Վլատիմիր մեծ դուքս, եղբայր Զարին, անցեալ շաբթուն հրամայեց որ հրետանւորաց և պահեստի զօրաց ամէն մեծ բանոցք անմիջապէս քննուին։ Զի հոն կը բովանդակին ամէն զօրագնդի զէնքերն և հագուստներն որչափ որ պէտք կրնայ ըլլալ բովանդակ բանակը զէնքի տակ առնելու համար։ Ուրիշ անգամներ ստուգուած է թէ այս մեծերանոցներն եւ անոնց պարունակութիւնը թղթի վրայ միայն գոյութիւն ունին, և այս կերպիւ ծանր գողութիւնք երեւան հանուած են պարբերաբար։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մայրաքաղաքս հասած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Աղթամարայ Ամէն։ Տ։ Խաչատուր կաթողիկոսը ծանրապէս հիւանդ է։

Կրօնական ժողովն երէկ ի նիստ գումարուելու։ ի Պարիզ՝ Գրիգորիս Արքեպիսկոպոս Յովհաննէսեանի և զրաղեցաւ անհատական ու ամուսնական խնդիրներով։

Մայր եկեղեցւոյ թաղական խորհուրդն՝ Աղգ։ Վարչութեան մէկ յանձնարարութեանը համաձայն՝ եկեղեցւոյ հասուլիից և ծախսուց եկամտացոյցը պատրաստած և ընդարձակ տեղեկագրով մը հաղորդած է Տնտեսական Խորհրդոյ, որ իւր այս օրուան նստի մէջ նկատութեան պիտի առնու զայնս։ Թաղական խորհուրդն այդ տեղեկագրով ընդարձակ դիտողութիւններ կընէ կատակաքաժիններու վճարմանց մասին և անօրինութիւն կը խնդրէ։

Ցայսմանէ է թէ Պոլսոյ էթի Մէյտանը թաղին մէջ ազգ։ վարժարան մը կայ, որ կը մատակարարուի մանաւոր հոգաբարձութեան մը ձեռամբ՝ Մայր եկեղեցւոյ թաղական խորհրդոյ հսկողութեանը տակ և ամսական նպաստներ կընդունի Պատրիարքարանի ու Մայր եկեղեցւոյ անտուկներէն։

Ազգ։ Մայր եկեղեցւոյ թաղական խորհուրդն երկու ամէ ի վեր այդ նպաստը դադրեցուցած ըլլալով, վարժարանին հոգաբարձութիւնը խնդրագրով մը Ազգ։ Վարչութեան դիմած և խնդրած է տնօրինութիւն մը ընել։

Թիֆլիզի ԺԵՐԹԵՐԷՆ՝

Հինգշաբթի՝ Նոյեմբերի 4ին՝ հայ դերասանական մշտական խումբը ներկայացուց մեր յայտնի դրամատուրգ Գ. Սունդուկեանի Ամուսիններ կոմեդիան։ Առաջին անգամ այս կոմեդիան ներկայացուցուի է երեք տարի առաջ։ Այժմ տպագրուած լոյս է տեսել և բաւականին փոփոխուած։

Թատրոնը գրեթէ ամբողջապէս լիքն էր։ Խաղն անցաւ շատ կենդանի։ Դերակատարները բարեխղճութեամբ ասղուրել էին իրանց դերերը։ Հասարակութիւնը բազմիցս ծափահարութեամբ բեմ կանչեց Տիկին Հրաչեային, Պ. Պ. Պետրոսեանին, Աբելեանին, որոնք աւելի աչքի էին ընկնում իրանց խաղով։

Երկրորդ արարուածից յետոյ բուն ծափահարութեամբ բեմ կանչուեց հեղինակը։ հասարակութեան կողմից յարգելի դրամատուրգին ծաղկեայ պսակ նուէր բերին։

Ներկայ սեզոնի մէջ սա առաջին ներկայացումն էր իւր կենդանութեամբ։

Մօտակայ գաւառի մը մէջ պաշտօնավարելու համար գոհացուցիչ ամսականաւ գրագրի մը պէտք կայ, ամսարակալութեան հմուտ և առեւտրական գործոց մէջ փորձառու։ Դիմել Արխ։Էլչի Խմբագրատունը։

917 2—10

ՊԵՏՐՈՍ ԴՈՒՐԵԱՆ

ՏԱՂԱ ԵՒ ՔԱՏՐԵՐԳՈՒԹԻՒՆՔ. զին տասնեւհինգ ՀՉ։ ՊԱՏԱԿԵՐՆ. զին 3 ղրշ։ Մէ շինողը եւ մէ շինողատուողը պատասխանատու են։ Տ. Հմայեակ քահանայի կինքը չկրող օրինակներն կեղծ պիտի համարուին։

ԸՆԴԱՐՁԱԿ ԿԵՆՍԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆ. բաժանորդագին 8 ղրշ։ յետ տպագրուելեան 10 ղրշ։ առաջիս ֆօռման հրատարակուած է եւ օրի կը տրուի փափաքողաց։

Տ. ՀՄԱՅԵԱԿ ՔԱՀԱՆԱՅ ԷՊՍԷՐՏԵԱՆԻ

ՏԱՐԵՐՔ ՄԱՅՐԵՆԻ ԼԵԶՈՒԻ. Ա. հատոր, պատկերազարդ, ծայնագրեալ երգով։ զին 3 ղրշ։

ՏԱՐԵՐՔ ՄԱՅՐԵՆԻ ԼԵԶՈՒԻ. Բ. հատոր, պատկերազարդ, ծայնագրեալ երգով։ զին 4 ղրշ։

ՇԻՆԵՆՔ ՁԵՄԱՐԱՆԸ. Սկիզբտարու ձեմարանի վերաշինուելեան համար տեսր։ զին 2 ղրշ։

ՇԻՆԵՆՔ ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՏՈՒՆԸ. Իւսկիւտարու գերեզմանատան շինուելեան համար տեսր։ զին 2 ղրշ։

Դիմել Պալենց զրատուն, ի Գ. Պոլիս, Զաքմաքըլար եօզուշը։ Թիւ 20։ 900 3—10

Մենորին Հուրներ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆՔ։—Պարսի առաջին տրուեցաւ վերաքննիչ ատենի առաջին նախագահ Շեվդը պէյ և Պոլսոյ նախնական դատարանի հարցաքննիչ դատաւոր-անդամ Թէյդի պէյ։

Իւրաքանչիւր առաջին՝ Դատական Նախարարութեան պատժական գործոց տնօրէն Էվին պէյ։

Առաջին կարգի Օսմանիէ պատուանշան տրուեցաւ Դատական նախարարութեան խորհրդական Հայիմ պէյ։

ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆԸ։—(Պաշտօնական Զեկոյցով) Նոյեմբեր 22ի երկուշաբթի իրիկուան ժամ 10էն մինչեւ Նոյեմբեր 23 երեքշաբթի իրիկուան ժամ 9, մայրաքաղաքիս մէջ քսերեսէ չափանը ընդ դէպքեր և պատ մահեր պատահած են։ Առաջուան հիւանդներէն ալ եօթը մեռած են ու տասնեւմի ապաքինած։ Աւասիկ մանրամասնութիւնները։

Օրթաքէօյ՝ մէկ։ Վարակեալն է Այէքսի (Թրամուէյի կառապան)։

Պոլոյ Մէյտանճրք թաղին մէջ՝ մէկ։ Հասան Ալի (ձիավար բեռնակիր)։

Գասրմ Փաշա՝ վեց։ Նուսուֆ (ձիավար), Անարէա Սբիրօ (քանջարավաճառ), Խրիսթօ Եանել (ոգելից բմպելեաց գործարանատեր), Խրիսթօ Նէքօլա (բանջարավաճառ), Խարալամպօ Եօրտան (խոհարար) և Վասիլ Թէոտորի (նպարավաճառ)։

Էյուպի Համիտիէ գիւղին մէջ՝ ութ։ Էմինէ, Հիւսէյին (խաղուէճի), Օսման Ապտուլլահ (հիւանդանոցի սպասաւոր), Շերիֆէ, Իսմայիլ Մէհմէտ (թէրլիքճի), Բուպկէյ, Նուրի Մէհմէտ եւ Ալի (գործաւոր) Դեռաց։

Թոփխանէ՝ երկու։ Զէրքէս Հասան (գործաւոր) Դեռաց, և Գասրմ Սիւլէյման (բեռնակիր)։

Հայտար Փաշա՝ մէկ։ Ալի Սանքօ (գործաւոր) Դեռաց։

Բերա՝ երկու։ Գաթէրինա Անտօն (սպասուհի) և Մարգար Պոլոսեան (կառապան)։

Սկիւտար՝ երկու։ Յարութիւն Առաքելեան (պայտարի աշակերտ) և Մարկոս Ստեփանեան (օրմնադիր)։

Պէշիքթաշ՝ երկու։ Մանուկ Պաղասարեան (սրմնադիր) և Բրօտրօմօս Եօրտան (քարակոփ)։

Կայս։ անձնապահ զօրաքանակէն՝ երիք։ Ճիհան Մէհմէտ (զինուոր), Իսմայիլ Ալի (զինուոր) և Իպրահիմ Ալի (զինուոր)։

Այյասօֆիա՝ մէկ։ Օսման (քաղնիքի սպասաւոր)։

Թաթավլա՝ երկու։ Եօրկի Անաստասատի (դեղագործ) Դեռաց և Եորկի Տանիէլ (սափրիչ)։

Գուպիսնճուք՝ մէկ։ Նիսիմ (թիթեղագործ) Դեռաց։

Զինուորական նուագածուաց խումբէն՝ մէկ։ Մուսթաֆա Իպրահիմ (զինուոր) Դեռաց։

Բարի զօրանոցէն՝ մէկ։ Մուսթաֆա Հասան (զինուոր) Դեռաց։

Խաքէօյ՝ երկու։ Միւնիրէ և Հագգը։

Տիպէք Ճատտէսի՝ մէկ։ Վէնթուրա Մօշօն։

Ցէներ՝ մէկ։ Ֆանի։

Ֆաթիհ՝ երկու։ Հաֆըզ Օսման Հասան (Մէտրէսէի ուսանող) Դեռաց և Մուպատէս Հասան Դեռաց։

Ֆընտրգլը՝ մէկ։ Ալի (գործաւոր)։

Զուքար Զէյտէ՝ մէկ։ Խաչիկ Խաչկեան։

Սիրքէճի՝ մէկ։ Ահարոն Յարութիւնեան (Բէժիի գործաւոր)։

Շիշլի՝ մէկ։ Պօղոս Սահակեան (գործաւոր)։

Եէնի-Գուլէ՝ մէկ։ Մարգար Ստեփանեան (խամուչքեար)։

Զաքմաքճըլար՝ Մուսթաֆա Փաշա խան՝ մէկ։ Մկրտիչ Կարապետեան (բեռնակիր)։

Զիլիֆտար՝ մէկ։ Յակոբ Մանուկեան (քարափանց ընկերութեան գործաւոր)։

Ալտուն Զարշը՝ մէկ։ Եանի Ժունօ (դեղագործ)։

Մահմուտ-Փաշա՝ մէկ։ Թէօտորի Բէյքի (կօշկակար)։

Բէրբէմպէ-Բազար՝ մէկ։ Տիմիթրի Եորկի (վերմակագործ)։

Ղալաթիա՝ մէկ։ Իլիա Եուվան (ապահը)։

Շահդատէ Պաշը՝ մէկ։ Եուվան Բօսթանթէն (կօշկակար)։

Բիւչիւկ Բազար՝ մէկ։ Ալէքսանտրա Եանքօ։ Բիւրքճի խան՝ մէկ, Թէօտորի Ստեփան (ապահի աշակերտ)։

* * *

Առաջուան բռնուածներէն մեռած են։

Թաղապետութեան Զ։ շրջանակի մասնաւոր հիւանդանոցին մէջ՝ մէկ։ Ապտիւրրահման (գործաւոր)։

Հայտար Փաշայի հիւանդանոցին մէջ՝ մէկ։ Մուրատ Մէհմէտ (ոստիկան-զինուոր)։

Գալաթա Զէյտէ՝ Եօնուս Հասան (գործաւոր)։

Էյուպի Համիտիէ գիւղին մէջ՝ մէկ։ Հասան Եապուպ (կառապան)։

Պէշիքթաշ՝ երկու։ Իսմայիլ (քաղնիքի սպասաւոր) և Գօգմա Եանի (քարակոփ)։

Գասրմ Փաշա՝ մէկ։ Անաստաս (բանջարավաճառ)։

Ի ԿԱՑՍ։ ՊԱՀԱՏ։— Բարձր։ Մեծ-Եպարքոսը, Բարձր։ Սպարապետն և Եվդոքիմ, Ծովային գործոց ու Կրթական Վեհմ։ Նախարարներն երէկ կայսերական երիտասարդին ստացան Վ.Եհ։ Սուլթանի հրամանները։

ԵԼՄՏԱԿԱՆ Նախարարութիւնը բոլոր կուսակալաց և կառավարիչներուն զրկած է ոչ-մահմէտական հպատակներէ առնուած զինուորական տրոց վերաբերեալ կանոնագրոյն տպագրեալ օրինակներն, յանձնարարելով որ նոյն տրոց վերաբերեալ գործերն այդ կանոնագրոյն համաձայն տեսնուին։

ԴԵՍՊԱՆԱԿԱՆ ՄԱՐՄԻՆ։—Պ։ Քանպօն որ Ֆրանսայի Բօգաւառը կը գտնուէր ժամանակէ մը հետէ, երէկ Բարիզ պիտի երթար նոր նախարարութեան հետ հաղորդակցութեան մտնելու։ Հաւանաբար, ֆրանսական դեսպանը դեկտեմբերի առաջին չաբթուն մայրաքաղաքս դառնայ։

—Գերմանական դեսպանն ու դեսպանուհին նախընթաց գիշեր հացկերոյթի մը ատին որուն ներկայ գտնուեցան ռուսական դեսպանն ու տիկին Նելիւոֆ, աւստրիական և ռումանական դեսպանները, սերպիական դեսպան Վէլիմիրովիչ գնդապետը, Ֆոն տէր Կոլց փաշա և Հօպէ փաշա՝ իրենց տիկիններով, և այլ հրաւիրեալք։

—Անգլիական դեսպան Սըր Ֆլառ Ֆոռտ վաղը կը մեկնի մայրաքաղաքէս, Մէտաժըրի-չոգենաւով։

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ.—Նոյեմբեր 21էն 22, Տրապիզոնի մէջ քսերեակ 24 դէպք և հին ու նոր բռնուածներէն 15 մահ։ Զինուորներէն առաջուան բռնուածներէն մէկ մահ։ Խարսիբէօյի մաքրանոցին մէջ հին բռնուածներէն մէկ մահ։

—Նոյեմ։ 20էն 21, Քէսօթահեաի մէջ քսերեակ 10 դէպք, ասոց 7ը մէկ քանի օր առաջ բռնուած։ Առաջուան բռնուածներէն 4 մահ։

—Իզմիրի ու Նահանգին միւս կողմերուն մէջ հանրային առողջութիւնը գոհացուցիչ է։

—Նոյեմ։ 20ին Քէրպէլայի մէջ՝ մէկ մահ և Հինայէի մէջ՝ մէկ մահ։

—Նոյեմ։ 21էն 23, Գոնեաի Արզիտիանը գիւղախումբին մէջ առաջուան հիւանդներէն երկուքն ապաքինած են։

—Պասրայի մէջ Նոյեմ։ 19էն 20, քսերեակ դէպք ու մահ չէ պատահած։

ԴԱՏԱՍՏԱՆ։—Ինչպէս յայտնի է, անցեալ օրուան պաշտօնական յայտարարութեամբ ծանուցուած էր որ քսերեակ վարակեալի մը դատմանման պատճառն եղած բժիշկները իրենց պարտականութեանցը մէջ թերանան, հիւանդին տերերը կրնան ձեռնհաս իշխանութեան դիմելով դատ բանալ բժիշկին դէմ։ Պոլսոյ պատժական Ա։ դատարանը չաբթի օրը դատեց Սկիւտարի թաղապետական բժիշկ Հիւսնի պէյն ու դեղագործ Սիմաւորքի էֆէնտին, որոց դէմ բողոքներ եղած էին թէ մէկ քանի հիւանդներու ՁԱՍԱԿԱՐ ու մահացու դեղեր տալով՝ անոնց մահուանը պատճառ եղած են։ Հիւսնի պէյ ու Սիմաւորքի էֆէնտի իրենց փաստաբան կարգած էին Իպգէյմ Նազ։ էֆէնտին։ Անձնական դատախազներն էին վախճանեալ Ալի էֆէնտիի զոքանչն ու աղջիկը։

Հարցաքննիչ դատաւորին տեղեկագրերը կարդացուելէ ետք, դատաւորութիւնն սկսաւ։ Անձնական դատախազներու յայտարարութիւններէն և ամբաստանեալց անձնապաշտպանութենէն յետոյ՝ վկայները լսուեցան։

Դատաւորն որոշեց բերել տալ դեղագործ Սիմաւորքի արձանագրութեան տումարներն և հրաւիրել գնդապետ Սիթրաքի էֆէնտին և դեր-գնդապետ Թէրխան ու օգնականը՝ Հիւսնի էֆէնտիները։ Նոյնպէս տեղեկութիւն ուզել թաղապետական շրջանակէն այն տեղեկագրերուն վրայ զորս Հիւսնի պէյ տուած էր։ Միանգամայն որոշեց հարցնել բժշկական վարժարանին թէ Ալի էֆէնտիի համար տրուած դեղը առողջութեան ՁԱՍԱԿՈ՞Ր էր թէ ոչ, և թէ ամբողջութեամբ տրուելէն կրնա՞ր ՁԱՍ մը յառաջ գալ թէ ոչ։ Հետեւաբար դատին շարունակութիւնն այս օրուան յետաձգուեցաւ։

ԶՄՇԿԱՆԱԳԻ և Զաբանճաքի կարօտ ժողովրդեան սիրմի համար արմտիք բաշխուելու նպատակաւ Բարբերդի կուսակալութեան կողմէ պաշտօնեայներ զրկուած են այդ գաւառակները։

ՍԿԻՒՏԱՐԻ Նուէ Գույուսը թաղը գրտնուած Զէյնէպ Քէամիլ անուն կանանց հիւանդանոցին տնօրէն Ալի էֆէնտի մեռած ըլլալով, անոր յաջորդած է Շերքեթի Խալրխէի գնմանց պաշտօնեայ Բեհամի էֆէնտի, պահելով հանդերձ իւր սոյն պաշտօնը։

ԱՒԱԶԱԿՈՒԹԻՒՆ։—Ատանայի մէջ Զերքէքի հագուստ կրող Օհան և ընկերը ձեմալ ու Բիւչիկ Մուսա անուն աւազակներն, որք Բայազիտ Ազիզլու գիւղէն Թուրանտաղը Դերգրի աղջիկը բռնաբարած էին, ձերբակալուեր են։ Ատանայի կուսակալութիւնը խնդիրը տեղեկագրած է Բ. Դրան։ Բարձր։ Մեծ-Եպարքոսն հրամայած է կուսակալութեան՝ որ այդ անձինք ձերբակալուելու պահուն իրենց կրած հագուստներով մայրաքաղաքս զրկուին, հոս հրապարակաւ դատուելու համար։ Ըստ այնմ, այդ անձինք յատուկ պաշտօնեի մը հսկողութեամբ մայրաքաղաքս բերուած են։

(Սոսպէնս)

ՄԱՀԱՑՈՒՑԱԿ։—Աւասիկ վերջին հոկտեմբեր ամսուան միջոցին մայրաքաղաքիս մէջ պատահած մարերու վիճակագիրը, առողջապահական վարչութեան արձանագրութիւններէն քաղուած։

	այր	կին
Իսլամ	206	274
Քրիստոնեայ	190	132
Հրեայ	40	44
	436	450

համագումար 886 մահ, որոց հինգը ծաղկախտէ։

1892 հոկտեմբերին պատահած մահերու թիւն եղած էր 678 (որոց 9ը ծաղկախտէ) որով այս տարուան միևնոյն ամսուան մէջ 208 մահ աւելի պատահած է։

ԻԶՄԻՐ գտնուող Պէնկազիի գաղթականաց ի նպաստ հանգանակութիւններ կատարելու համար՝ կայս։ Իրատէի մը համաձայն՝ յանձնաժողով մը կազմուած է ընդ նախագահութեամբ Վահմ։ կուսակալին։ Այդ յանձնաժողովս անդամներէն Ապտիւլգատէր փաշա 40 ոսկի նուիրած է այդ նպատակին համար, Սատրգ պէյ՝ 60, փաստաբան Գէորգ Պուպլի էֆէնտի՝ 20, Արապեան Կարապետ էֆէնտի՝ 40 և Հաճի Բօսթաքի էֆէնտի՝ 15։

ԵԳԵՍԻՈՑ հաշուակալ Ֆաթգ էֆէնտի, առաժամաքար պաշտօնէ դադրեցուցուած և Հալեպ կոչուած էր իրեն դէմ եղած բողոքներու մասին քննութիւններ կատարուելու համար։ Գաւառին Իտարէի ժողովոյ հարցաքննիչ դատաւորն Ֆաթգ էֆէնտիի համար դատաստան տեսի չունենալու որոշում տուած ըլլալով, նոյն ժողովոյ ուրոշմամբ իր պաշտօնին մէջ վերահաստատուած եւ Եգեսիա վերադարձած է։

ՍԷՂԱՆԻԿի երեւելիներէն Համտի պէյի երկրագործական չքաղաքմամբ շնորհուած է։

ՊԵՏԱԿԱՆ Խորհուրդը խորհրդակցութիւններ կը կատարէ թէ Թէնպէքիները բաքէներո՞ւ մէջ թէ բաց պէտք է ծախուին։

ԱՂԲԻՒՐԻՆԵՐ։— Զեահնա իշխանութիւնը հրահանգ տուած է որ մայրաքաղաքիս ու արուարձանաց մէջ գտնուած բոլոր աղբիւրներու ջրամբարները պարպուելով մաքրուին։

ԱՐԿԱԾ։— Երէկ կէսգիշերէի կողմը անծանօթ մարդ մը ջրհորի մը մէջ իյնալով մեռաւ։

ԹԷՆՊԷՔԻի Բէժիին տնօրէն Պ։ ոը Զօկէպ գերակոմն իր տեղակալ հետ երէկ Ադիքսանդրիա ուղեւորեցաւ։

ՄԷՐՍինի նաւահանգիստը անցեալ սեպտեմբեր ամսուն 38 նաւեր ժամանած են։ Նոյն նաւահանգիստը հասնող ուղեւորաց թիւն է 846 և անտի մեկնողներունը՝ 3073։

ԱՔԵԱի մէջ ծաղկախտ երեւան եկնելով մեծերէն ու փոքրերէն 15 մահեր պատահած են։ Պերութէն զրկուած բժիշկներու ու դեղերու շնորհիւ հիւանդութիւնն անհետանալու վրայ է։

ԳԱՐՍՏԱՂի իշխանին թիկնապահ զօրավար Բօքօվիչ Լիբօվիչ երէկ Օռեսէն մայրաքաղաքս եկաւ։

ՊՐՈՒՍԱՅ Պատժական ատենքը տասնը հինգ տարուան չդիմակալ աշխատութեան դատապարտած է Մուխթար անուն պարսիկ մը, որ տեղւոյն պարսկական հիւպատոսը վախճանեալ Էհատուլլահ պէյի աղջիկն սպանած և մայրն ու հօրուն վիրաւորած էր։

ՏԱՂ ԱՐՏՐ հանքի շահագործումը Ծովային գործոց նախարարութեան տրուած էր, որ հարիւրին տասը համեմատութեամբ տուրք մը պիտի վճարէր ելմտական նախարարութեան։ Արդ, կայս։ Իրատէ մը հրամայած է վերցնել այդ տուրքը։

ԲԱՐԲԵՐԴԻ Ագչէտաղ գաւառակէն կը գրեն թէ Ալօ, Բէլթ, Հաոս, Տիվրիկի Մէհմէտաղը Հասան և Ալի անուն աւազակներն, որք այդ գաւառակին մէջ կասպատակէին, ձերբակալուեր են։

ԳԱՐԹԱԼի կողմն անցեալ գիշեր Սալիհ անուն ծխախոտի մաքսանենգ մը ձերբակալուեր է իր քով գտնուած վեց բեռ ծխախոտներով։

ԷՆԿԻՐԻՔԻՆ կը գրեն թէ բարեբեր անձրեւներ տեղացած ըլլալով՝ երկրագործք գործի սկսած են և կը յուսացուի թէ յաւելիկայ տարուան հունձքը առատ պիտի ըլլայ։

ԵՒԴՈԿԻՈՅ Էրպաա գաւառակին մէջ բէժիի դէտերու և ծխախոտի մաքսախոյսերու միջեւ կռիւ մը տեղի ունենալով, դէտերէ մին սպանուեր և միւսն ալ ծանրապէս վիրաւորուեր է։ Եւդոկիական ոստիկանիներ զրկուեր են մաքսախոյսերը ձերբակալելու համար։

ՍՕՏՂԻՆ նահանգին համանուն գաւառին ձիթապտուղի տասանորդի տուրքը վարձակալութեան տրուած է 1,900,000 դրուշի։

ԵՂԵՌՆԱԴԱՏ ատեանն երեքական տարուան չդիմակալ աշխատութեան դատապարտեց Պէքիր, Իսմայիլ ու Խալիս անուն անձերն, որք տուն մը մտնելով գողութիւն ըրած էին։

ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ նախնական վարժապետանոցին այս տարուան քննութիւնք կատարուելով ինը չբաւականարտներու վկայական տրուած է իբրև նախնական վարժարանաց ուսուցիչ։ Այդ առթիւ բարեմաղթութիւններ եղած են վսան կենաց Վեհ։ Սուլթանին։

ՓՅԽՍՏԱԿԱՆ ԱՐՋ ՄԸ.—Այս միջոցիս Իզմիրի գնչուները արջեր կը տանին Պերդամա և չուկային մէջ կը խաղցուենն։ Անցեալները, կէս գիշերին, այս անբան հրապիտներէն մէկը խոյս տալով իր գտնուած տեղէն՝ կը սկսի քաղաքին փողոցները ժուռ գալ։ Ցանկարծ, փողոցի մը մէջ մարդու մը կը հանդիպի և իր թաթերը վերցուցեալով անոր վրայ կը յարձակի։ մարդը այս անակնկալ ու թիրտ գիրկընդխառնումէն զարհուրած, կը սկսի աղաղակներ արձակել և հասած օգնութիւններուն շնորհիւ անձնաս կ'ազատի արջին գգուանքէն։ Բայց քաղաքին շուները իրար անցած էին գիշերային այս անհեթեթ թափառականին երեւումէն, և, միահամուռ, կը հարձէին դայն։ Արջը ինքզինքը դուրս կը նետէ քաղաքէն, և ետեւէն ինկողները քանի մը ձեռք զէնք կը պարպեն վրան։ արջապանը, որ նշմարած էր իր անասունին բացակայութիւնը, խենդի պէս դուրս կը նետուի, ու վազելով անոր ետեւէն՝ հրամայական բացագանչութիւն մը կ'արձակէ։ արջը, հնազանդ, ետ կը դառնայ փոքը դնելով ալ գիշեր ատեն պտոյտի չելլել։

ԲՕՆԲՕՐՏԻՍ.

Ամէն ազգի երգչուհիներու յուցահանդէս մը կը շարունակուի ի տես գալ Բօնքօրտիայի բեմին վրայ։ Այս գիշեր՝ առաջին անգամ պիտի երգէ ռուսիանացի երգչուհի մը՝ Օր։ Անթօնիօ, և մտ օրէն ալ հունգարացի երգչուհի մը, կամ նոյն իսկ Բօնքօրտիայի Տնօրէնութեան յայտագրին նայելով, Մէլիթա։։։ կոմա։։Էլ։

Ցառաջիկայ հինգշաբթի գիշեր, Պ։ Թէմիթօֆլի առաջնորդութեամբ, բանտոմիմայի խումբ մը, 14 դերասաններէ ու դերասանուհիներէ բաղկացեալ, պիտի սկսի ներկայացումներ տալ։

ՇԲՋԱԲԵՐԱԿԱՆ

Պատիւ ունիմ ձեզ ծանուցանել թէ՝ բացի մեր ժամացոյցի վաճառատունէն մասնաւոր մթերանոց մը հաստատած եմ ի Սուլթան Համամ Սպիտիէ խան առաջին յարկ թիւ 6 ուր միմոյսն մեծաբանակ վաճառում պիտի ըլլայ։

Մթերանոցս կը գտնուին ֆրանսական, զուիցերական, եւ ամերիկեան ոսկի, արծաթ եւ մետաղեայ ամէն տեսակ ժամացոյցներ, պտտի եւ թնոսոլի բազմազան բանտիլներ ինչպէս նաեւ ոսկի, արծաթ եւ ոսկեպատ շղթայք եւ զոհարեղէններ։

Մեր գլխաւոր ջանքը պիտի ըլլայ հրապարակի վրայ տիրող գիներէն ազատ ծախել եւ այդու կարենալ կարելի եղածին չափ շուտ ընդարձակել մեր յարաբերութիւնները Թուրքիոյ ամէն մասերուն հետ։

Կը խնդրեմ որ հաճիք մի անգամ դիմում ընել մեր նորաճառատ մթերանոցը եւ վստահ եմ թէ մեր մշտական յաճախորդը պիտի ըլլաք։ պատրաստ ենք ի հարկին տեղեկութիւններ տալ մեր արտ։ այլ տպրանաց գիներու մասին։

Գ. Ի. ՍԷԼՎԱՆԵԱՆ

Ծանօթ։ Մեր ժամացոյցներէն հատով գնել փափաքողք կրնան դիմել մեր վաճառատունն ի Մահմուտ Փաշա շուկայի դրան ճիշդ դիմացը Թիւ 3։ 920 1—3

ՀԵՌԱԳԻՐ

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ

ՊԵԼԿՐԱՏ, 5 Դեկտ։—Սալա Կրուիչ զօրավարին յանձնուեցաւ նոր նախարարութիւնը կազմելու պաշտօնը։

ԼՈՆՏՈՆ։—Մանչեսթրա հեռագիր մը կը հրատարակէ Շանկայէ, ծանուցանող թէ Զինաստան կը պատրաստուի ուժ տալ անգլիական քաղաքականութեան ի Սիամ։ Անգլիական չորս նաւեր և քանի մը չինական նաւեր Պանկոկ ուղեւորեցան։

ՓԱՐԻԶ։—Ստորին Սէնի նահանգին եռիսփոխան Պ։ Լըպօն գաղթային նախարար անուանեցաւ։

—Կ։ Պոլսոյ Ֆրանսական դեսպանատան քարտուղար Պ։ Պոնտատէ առաջին քարտուղար անուանեցաւ ի Բօսթ-օ-Բրէնս (Հայիթի)։ Պ։ տը Պլինիէռ իրեն կը յաջորդէ ի Կ։ Պոլիս։

ՀՌՈՄ։ — Ծանարտէլլիի նախարարութիւնը կազմուեցաւ նախապէս հեռագրուած ձեւով, բայց Պ։ Պոգէլիէ որ չընդունեց ելմտական նախարարի պաշտօնը։

Վանդակ

ԴԱԼԱԹԻԱ, 24 Նոյեմբեր

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈՐՁԱՆԱԳՐՈՅ

3 ամիս Լոնդրայի վրայ		110
3 » Փարիզի »		22 90

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՊՈՆԹՕՍԻՍ

Եվկ երկրոյ գոց. (Միաց. Դ։ Սէրի)		24 23 ½
Բիրայի մէջ	»	— —
Ռաւտուտն բացուելեալ	»	24 24 ½
Կէս օրին		24 24 ½
Թանվիրաքը Օսմանիէ. երկ. երկոյ		— —
» » ժամ Տ.ին		— —

ՀԱՆԹԱՑՔ ԱՐԾԱԹԱՓՈՒՂ

Փոխա։ Զիր։	Մէրի	57
»	»	35
»	»	26 30

ԲԱԾԵՆԵՍՈՒՄԲ

Սօսիկ Ալ. Ժէնիւրալ	Անգլ. Լր.	— —
Քրէտի Ժէնիւրալ	» »	7 20
Գանք տը Ֆրանս	» »	3 05
Օսմ. Շանտ է Ֆրանս	» »	4 10
Բէժի	Օսմ. Ոսկի	17 38
Թրամուէյ	» »	575
Օսմ. Ապաստանարան. Ընկ	» »	310
Բուլգարի երկաթուղի	Ֆր.	90 50
Բաձենեռնոյ Լաւրիոմի		39

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՎ

Օսմանեան ոսկի	գրշ.	100
20 ֆրանկանոց	»	87 19
Անգլիական ոսկի	»	110 09
Մարք (Գերմանական ոսկի)	»	107 17
Բելգիական	»	90 07
Ֆրանկ	»	34 15
Իտալ. Ղիրատաղրամ	»	8 72
Մէճ. արծաթ [տարր.]	»	197 38
Մանր արծաթ	»	103
Մէճիտիէ	»	97
Թասֆիկ	»	— —
Տոկոս Ղալաթիոյ Սանգրանի	»	6

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

ՓԱՐԻԶ, 5 Դեկտեմբեր

Ֆրանսական Ռանթ 3 %	99 57
» » 4 ½ %	103 17
Օսմանեան պոնտօսիսէ Սէրի Դ.	22 55
Օսմ. մարս. արժեթուղթ	502 50
Բրիտանիէ Թիւրք (1890)	— —
Օսմանեան երկաթուղի	91 25
» Բէժիի բաժնեթուղթեր	410
Պանք Օթոման	598 87
Քրէտի Լիոնէ	773 75
Իտալական Ռանթ 5 %	81 65
Եգիպտական միացեալ	— —
Զէր Լոնտրայի վրայ	23 170
Օսմանիէ Օսմանեան պոնտօսիսէ)	427 50

ԼՈՆՏՈՆ, 5 Դեկտեմբեր

Անգլ. պոնտօսիսէ	98
Օսմ. » Սէրի Դ.	22 37
» » » Ա.	57
» » » Բ.	35
» » » Գ.	24 12
Օսմ. փոխառութիւն 1871	101 25
Փոխառութիւն 1877 (Տէ Գանս Լոս)	99 25
Պանք Օթոման	13 75
Աստղնի երկաթուղի	13
Հասապայի երկաթուղի	14
Եգիպտական միացեալ (Ինդիգոյ)	101 88
» առանց. (բրիտիշէ) 1890	— —
Տամանիայ (փոխառ. Ռոշիլտ)	103 50
Հելլենական 5 %	34 75
Փոխանակութիւն Փարիզի վրայ	25 350

ՓԵՐԼԻՆ, 5 Դեկտեմբեր

Օսմանեան երկաթուղի	85

չորցնելով կամուրջներն, ձմեռ ատեն արմտեաց բուսնիլը՝ զովացումը կամ բազմարտադիլը կը դադրեցնեն· մաքդաշտիններու ածիլը կը դանդաղցնեն· սերմերու ծիլը կուշացնեն· պտղատու ծառերու բեղմնաւորիլը կարգիլեն։

Այսու ատեն եթէ վչեն՝ հողի տաքութեան աստիճանը կ'աւելցնեն· արմտեաց հասնիլը կը փութացնեն թէեւ, բայց եգիպտացորենի և ծխատունկի բուսնիլը կը դադրեցնեն։

Այն երկիրներու մէջ ուր այս հովերը սովորաբար կը փչեն, ասոնց դէշ ազդեցութեան առաջքն առնելու համար պէտք է գարնան աղբել կամ տերեւներ ցանել ցանքերու վրայ, որպէս զի անձրեւներ հողը ծծելով չի կարծրացնեն և չորցնող հովեր իրենց դէշ ազդեցութիւնը չի ներգործեն մատղաշ բոյսերու վրայ։

Աւէ հովեր՝ ծովային հովեր են որք ծովերու վրայէն անցնելով կիզիչ աղեր իրենց հետ կը տանին ծովեզերեայ երկիրներու վրայ։

Կիզիչ աղեր բոյսերու վրայ խշնելով այրելով կը մեռցնեն զանոնք։

Աղի հովերու կիզիչ ազդեցութենէն պաշտպանելու համար մշակութիւնները՝ ծովեզերեայ երկիրներու մէջ ծովային մայրիներ կը տնկեն, թուփեր կը կանգնեն, պատեր կը բարձրացնեն, ցանկեր կը քաշեն հովին դէմ։

Այս մեռէորաբանականներով թէեւ մթնոլորտային տարբերու դէշ ազդեցութեանց դէմ երբեմն պաշտպանական միջոցներ ցուցացինք, բայց բուն նպատակին այդ չէր։

Նպատակին՝ ընթերցողը հողագործական տեսակէտով մթնոլորտը ուսումնասիրելու կարողութեանը մէջ դնել էր, որովհետեւ հողագործ և հողատէր ըլլալ առաջ՝ մարդ պէտք է կանխաւ գիտնայ ապադային մշակելիք երկրին մեռէորաբանութիւնը իր ապագայ յաջողութիւնը գրեթէ ապահովված ըլլալու համար։

ԴԱՐԵԳԻՆ Գ· ՄԵԾԱՏՈՒՐԵԱՆ
Շեյլի

ԿԱԻԿԱՍԵԱՆ

ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ

Թագաւոր կայսրը հոկտեմբերի 13ին բարեհաճեցաւ շնորհել ջրից խեղդուողներին ազատելու համար Ս· Վլադիմիրի չքանչանի արծաթեայ մեդալներ ժապաւէնով, ի միջի այլոց հետեւեալ անձերին· Թիֆլիսի Կադետների կորպուսի աշակերտ Կոստանդին Մարգարեանցին, Համազասպի ուսանող Յովհաննէս Զաւրբեանցին, Թիֆլիսի քաղաքացի Բագրատ Մուռնթոյեանին, Նիկողայոս Զաքանեանին և գրաչար Եղիա Ներսիսեանին։

—Այսօր, հինգշաբթի, Նոյեմբեր 11ին, հայ դերասանական մշտական խումբը ներկայացնելու է Աբովյան պիեսը, որ նշանաւոր դերասան Էրն· Պոսարտի նորագոյն ռեպերտուարից է· Այդ պիեսում էր, որ Պոսարտը կատարում է Ալէի դերը, որ մեր խմբում խաղալու է մեր տաղանդաւոր կոմիկ ՏերԳաբրիթեանը։

—Նոյեմբերի 8ին Ալէքսանդրապոլում վախճանուել է տեղւոյն գաւառապետ Բուտկեւիչը։

—Կիրակի, Նոյեմբերի 7 ին, Թիֆլիսի քաղաքագլուխ ընտրուեց Պ· Պողոս Իզմայիլեանը։ Ընտրութեանը ներկայ էր 71 հոգի, հաշուած և իրեն Պ· Իզմայիլեանին· Թիֆլիսի նոր քաղաքագլուխն ստացաւ 62 ընտրողական (չհաշուելով իւր ձայնը) և 8 ոչ ընտրողական քուէ· Պ· Իզմայիլեանի ընտրութիւնն ընդունուեց բուռն ծափահարութեամբ։

—Այս օրերս Թիֆլիսի վրայով դէպի Թեհրան տարան 159 պուդ և 32 ֆունտ արծաթ, որ Լոնդոնից ուղարկուում է Պարսկաստան պարսից դրամների համար։

—Ֆինանսների մինիստրութիւնը վճռել է 1894 թուից, Անդրկասպեան երկրում մաքսային վերահսկողութիւն մտցնելով, այդ երկրի վրայով դէպի Պարսկաստան արտահանուող շաքարի և բամբակ գործուածքների համար մաքսային արտօնութիւններ տալ, ինչպիսի արտօնութիւններ որ տրուում են այդ ապրանքների համար Կովկասի սահմանում։

— Համաուսական միսիոներական ընկերութիւնն իւր քսանամեայ գործունէութեան ընթացքում ռուսաստանում է զարձրել աւելի քան 85,000 օտարազաւաններ։ Այդքան ժամանակվանից նուիրատուութիւններ հաւաքել է 3,146,763 ր·։ Այդ գումարից քարոզչութեան և միսիոներական հաստատութիւններ հիմնելու գործի վրայ ծախսուել է 2,417,145 ր·։

—Թափառական գնչուների դէմ միջոցներ են ձեռք առնուում· Գնչուներին անպայման արգելւում է թափառիլ ռուսաց կայսրութեան մէջ· Նրանց համար ընակութեան հաստատ տեղեր պիտի յատկացուեն և այդ տեղերից, նրանք երեք տարի իրաւունք չպիտի ունենան հեռանալու· Գողութիւն անող, գուշակութեամբ զբաղուող և այլ այդպիսի արհեստներով ապրող գնչուները հարկաւոր դատի ենթարկուելուց յետոյ, նահանգական վարչութեանը կը յանձնուեն և վերջինս կարող է ներքին գործերի մինիստրին առաջարկ անել նրանց Սիբիրի հեռաւոր տեղերն աքսորելու։

—Նոյեմբերի 3.ին Թիֆլիսի արքունական թատրոնից Կովկասի կառավարչապետի ընակարանում հեռախօսով լսուեց Այդա օպերան։ Դա մի փորձ էր և այդ փորձն աջողութիւն ունեցաւ։

—Թիֆլիսում, ինչպէս երեւում է պաշտօնական տեղեկութիւններից, երեխաների մէջ տարածուում է բկացաւը։

—Անցեալ հոկտեմբեր ամսին Անդրկովկասեան երկաթուղով Բագուից արտահանուած է 11,024 վագոն նաւթային բեռքեր, այսինքն 1,000 վագոն պակաս անցեալ 1892 թուի նոյն ամսին արտահանածից։

* * *

Բալախանից· — «Դարձեալ հրդեհ· Արդէն յայտնի է այն լուրը, որ Ռոմանեան հողում եղբարք Նոբելի մի հորից նաւթ է արտավիժում 145 սաժ· խորութիւնից· Մինչեւ օրս այդ վիժումը շարունակւում է· Նաւթի մի մասը թափւում է Ռոմանեան լիճը, որի երկարութիւնը կը լինի մօտաւորապէս մէկ ու կէս վերստ· իսկ լայնութիւնը կէս վերստ. վերոյիշեալ լիճը տախտակով երկու մասի է բաժանուած, որպէս զի նաւթը չվչանայ· Այսօր, Նոյեմբերի 5ին, ժամը 7ին երեկոյեան, յանկարծ լուսաւորուեց Բալախանին ու լսուեց մեքենաների ղոմբաբեր սուլոցը· հրդեհ է ընկել յիշեալ նաւթաեղումի· Այրւում է նաւթը· Ամբողջ Բալախանին լոյս է ինչպէս ցերեկ, շնորհիւ հրդեղէն լեզուների· Բարեբախտաբար հրդեհը գտնւում է մի ծայրում ու չի ճարակում հազարաւոր վիչկաները· Դրան Նպաստում է հիւսիսային քամին· Անթիւ բանուորներ են որ հողեն կրում շարունակը ծածկելու, բայց դարձեալ անօգուտ· Այսօր տեխնայոգ Միւլերը մի գործիք հնարեց, որ արդէն պատրաստ է· գրանով են կամենում հանգցնել· բայց առ այժմ չի կարելի այդ մասին գրել· Հրդեհի պատճառը յայտնի չէ· Ասում են, որ էլեքտրական լուսաւորութեան լապտերն իբր թէ կրտրում է և կտորտանքն իբար վրայ ընկնելով՝ առաջանում է կրակը· բայց շարունակի մօտ այդպիսի լապտեր չի եղել, վաղօրօք վերցրած են եղել· Հաւանական է, որ թշնամաբար է կրակուած· Մի քանի բոպէում հրդեհը տասնեակ հազարներ կլանեց· Եթէ այսպէս շարունակուի, շատ երկիւղալի է·

ՎԻՃԱԿԱԳՈՅԺ

ՏՐԱԳԻԶՈՆԻ, ՃԱՆԻԿԻ, ԵՒ ԹԵՄՈՐԼԻՃ ՀԱՑՈՑ ԵԿԵՂԵՑԵԱՑ ԵՒ ՎԱՐԺԱՐԱՆԱՑ

Ե

ՕՐՑՈՒԻ ՀԱՑ ԳԻՒՂԱՔԱՂԱՔ (*)

Ը. ԳԻՒՂԱԽՈՒՄԲ.—Տունը Հայոց 33

Գաթը

1. Թաղ Էլլէկ Բոռնաբ	10 տուն	Սոյն 5 թաղերը եւս զուտ հայաբնակ են, եւ ամենքն ալ զժբաղդաբար վարձակալ մնալ։ Ունին երկու եկեղեցի· մին Գաբշաղը թաղի մէջ, Ս. Աստուածածին, ուր կը յաճախեն, բայց ի Զաթախ եւ Պաչ Զարտախ թաղերէ, մէս 11 թաղերու ժողովուրդք, որոց քահանան է Տ. Դիմոնեսիոս Զալաքեան· երկրորդ եկեղեցին է Ս· Կարապետ, Զաթախի մէջ, Պաչ Զարտախի հետ միացեալ, որոց քահանան է Տ· Սեղբեսդրոս Աւետեան, երկու քահանաներն եւս տակաւին երիտասարդ։	
2. » Զաղկիկ Պէլէն	2 »		
3. » Տէրէ Քէնդիրլիէ	4 »		

Այս բոլոր թաղերը մէկ դպրոց միայն ունին, Ֆօտունա թաղի մէջ, 30 աշակերտով, որոց վարժապետն է Աւետիս Աւետեան, 16 տարեկան, Զաթախցի, 400 դրչ· տարեթոշակով։ Միայն Օփսամ գիւղը Ֆօտունայէն Զու կէս ժամ հեռաւորութիւն ունենալով, չէ կարող իւր զաւակները դպրոց խրկել· իսկ Պաշ Զարտախ և Եաշ Եօրէն 1ու կէս ժամ հեռաւորութիւն ունենալով հանդերձ, իրենց զաւակները Ֆօտունայի մօտ գիւղերու ազգականաց կը յանձնեն, դպրոցէն չզրկուելու համար։

ԺԱ. ԳԻՒՂԱԽՈՒՄԲ.—Տունը Հայոց՝ 70
[հաւանօրէն]

Զամաշ

1. Թաղ Քիրազ Տէրէ	33 տուն	Դէպի արեւելեան հարաւ, քաղաքէն 8 ժամ հեռի, երկու թաղեր, զուտ հայաբնակ, եւ բոլորն ալ հողատէր։ Ունին մէկ եկեղեցի Ս. Աստուածածին, դեռ չօծուած, Քիրազ Տէրէի մէջ, եւ մէկ քահանայ Տ. Մկրտիչ Շալճեան։ Ունին երկու դպրոց· մին Քիրազ Տէրէ, 30 աշակերտով, որոց վարժապետն է Պ· Կիրակոս Քէշիշեան, 530 դրչ· տարեկանով. մէս դպրոցը Զաղմանի մէջ, 10 աշակերտով, եւ վարժապետ Պ. Համբարձում Քէօսէեան, 400 դրչ· տարեկանով։ Զմրան պատճառաւ դպրոցի միութիւն անկարելի եղած է։	
2. » Քէօփէնէր	18 »		
3. » Զօփպամ	20 »		

ԺԲ. ԳԻՒՂԱԽՈՒՄԲ.—Տունը Հայոց՝ 60

Մուսա Գրաբք

1. Թաղ· Մրսաա Գրաբք	22 տուն	Քաղաքէն 8 ժամ հեռի, երեք թաղ, որոց երկուքը Զօքտամէն գաղթած են, և հողատէր եղած են, բայց Զօքտամ մնացած է վարձակալ· Այս գիւղերը զուտ հայաբնակ են, և երեքն ալ ունին առանձին եկեղեցի· Մուսա Գրաբքի աղօթատեղին է Ս· Գէորգ· Քէօքներ Պէլի Ս. Ներսէս, և Զօքտամի եկեղեցին Ս. Աստուածածին։ Սոյն երեք եկեղեցեայ պաշտօնեայն է Տ. Անդրէաս քահանայ Քէշիշեան։	
2. » Քէօփէնէր	18 »		
3. » Զօփպամ	20 »		

Ունին նաեւ երկու դպրոց· մին Մուսա Գրաբքի մէջ, Քէօքներ Պէլի հետ միացեալ, 20 աշակերտով, և վարժապետ Պ· Պողոս Ճէնէթեան, 800 դրչ տարեկանով· մէս դպրոցը Զօքտամի մէջ, 15 աշակերտով, և վարժապետ Պ. Յովհաննէս Թէքիրճեան, 240 դրչ· տարեկանով։

ԺԳ· ԳԻՒՂԱԽՈՒՄԲ·—Տունը հայոց՝ 28

Հօճողլու

1. Թաղ· Հօճողլու—	22 տուն	դէպի արեւելեան. հարաւ, քաղաքէն 8 ժամ հեռի, 3 թաղեր, ամենքն ալ վարձուոր, կը պատկանին Ուլու Պէկ Նահիյէին։ Ունին մէկ եկեղեցի Ս· Աստուածածին, Հօճողլուի մէջ, և մէկ քահանայ Տ· Բարթուղիմէոս Արզումանեան։ Ունին նաեւ մէկ դպրոց, տարիէ մը հետ ադանց վարժապետի, որ առաջ 400 դրչ· տարեթոշակ կ'ընդունէր, 18 աշակերտով։ Եւրեք թաղերն եւս միացեալ են եկեղեցիով և դպրոցով։	
2. » Զանկալ Պէլէն	2 »		
3. » Տէրէ Քէնդիրլիէ	4 »		

ԺԴ, ԳԻՒՂԱԽՈՒՄԲ.—Տունը Հայոց 77

Սալար և Զօչկէլիր

1. Թաղ· Սալլար	15 տուն	Օրտուէն 9-10 ժամ հեռի, դէպի արեւելեան հարաւ, 9 թաղեր, որք բոլորն ալ կը պատկանին Ուլու Պէյ Նահիյէին։	
2. » Եաղլաբ	10 »		
3. » Գօշճա	7 »		
4. » Տուրադ	6 »		
5. » Գարագէօղ	6 »		
6. » Զէլիէլէր	14 »		
7. » Կը-գէօրէն	7 »		
8. » Եաղդէրէն	9 »		
9. » Քէրէզլէկ	3 »		

և բոլորն ալ վարձուոր են· Տուրադ եւ Գօշճա թաղերը թուրքահառն, իսկ միւս գիւղեր զուտ հայաբնակ։ Ունին 3 եկեղեցի· մին Սալարի մէջ, Ս. Աստուածածին անուամբ· երկրորդը Եաղլաբի մէջ, տակաւին չօծուած, որուն հետ կապուած են նաեւ Գօշճա, Տուրադ եւ Գարակէօղ թաղերը, այս երկու եկեղեցիներ ունին մէկ քահանայ Տ· Գարուստ Դաբիկեան։

Երրորդ եկեղեցին է Զօչկէլիրի մէջ, տակաւին չօծուած, որուն հետ միացեալ են Կիւղէօրէն, Եաղլէլէն, և Քիրեզլիկ գիւղեր, և այս 4 թաղերու առանձին քահանայն է Տ· Գրիգոր Մատուրեան։

Սալարի դպրոցը փակուած է 18 տարիէ ի վեր· բնակիչներէն ոմանց դէպ ի Նիկոմիդիա գաղթելովը Գօշճայի դպրոցը փակուած է 8 տարիէ ի վեր· Զօչկէլիրի դպրոցը փակուած է երկու տարիէ ի վեր· առաջ վարժապետին կուտային 400 դրչ· տարեկան, 12 աշակերտով։ Եաղլաբի դպրոցը փակուած է 30 տարիէ ի վեր, քնակչաց ազքատութեան և գաղթելուն պատճառաւ։ Միայն այս գիւղախումբն է որ բնաւ դպրոց չունի, անցեալին մէջ 4 հատ ունենալով հանդերձ։

ԺԵ· ԳԻՒՂԱԽՈՒՄԲ.—Տունը Հայոց 79

Ֆօտունա

1. Թաղ Ֆօտունա	5 տուն	Առաջին թաղէն մինչեւ տասնեակերորդը, 62 տուն, կը պատկանին Ուլու Պէյ Նահիյէին.	
2. » Տօլէյլիսմ	9 »		
3. » Գէորգէնէօրէն	4 »		
4. » Պէլէն	6 »		
5. » Զօլաթլէ	5 »		
6. » Զանդրլա	6 »		
7. » Զանխաբ	13 »		
8. » Գաղ Զարտախ	9 »		
9. » Գարագէզ	3 »		
10. » Աարճախ	2 »		
11. » Եէնիէէօյ	10 »		
12. » Նահ Էօրէն	4 »		
13. » Օփսամ	3 »		

Երրորդ թաղերը, իրենց տանը եօթը տուներով, կը պատկանին Ղոփսամանայ Նահիյէին։ Սոյն գիւղախումբը 10 ժամ հեռի է Օրտուէն, դէպի հարաւ։ Բոլոր թաղերն եւս զուտ հայաբնակ են, եւ ամենքն ալ դժբաղդաբար վարձակալ մնալ։ Ունին երկու եկեղեցի· մին Գաբշաղը թաղի մէջ, Ս. Աստուածածին, ուր կը յաճախեն, բայց ի Զաթախ եւ Պաչ Զարտախ թաղերէ, մէս 11 թաղերու ժողովուրդք, որոց քահանան է Տ. Դիմոնեսիոս Զալաքեան· երկրորդ եկեղեցին է Ս· Կարապետ, Զաթախի մէջ, Պաչ Զարտախի հետ միացեալ, որոց քահանան է Տ· Սեղբեսդրոս Աւետեան, երկու քահանաներն եւս տակաւին երիտասարդ։

Այս բոլոր թաղեր մէկ դպրոց միայն ունին, Ֆօտունա թաղի մէջ, 30 աշակերտով, որոց վարժապետն է Աւետիս Աւետեան, 16 տարեկան, Զաթախցի, 400 դրչ· տարեթոշակով։ Միայն Օփսամ գիւղը Ֆօտունայէն Զու կէս ժամ հեռաւորութիւն ունենալով, չէ կարող իւր զաւակները դպրոց խրկել· իսկ Պաշ Զարտախ և Եաշ Եօրէն 1ու կէս ժամ հեռաւորութիւն ունենալով հանդերձ, իրենց զաւակները Ֆօտունայի մօտ գիւղերու ազգականաց կը յանձնեն, դպրոցէն չզրկուելու համար։

ԺԶ· ԳԻՒՂԱԽՈՒՄԲ.—Տունը Հայոց՝ 70
[հաւանօրէն]

Զամաշ

Զամաշ, աւելի մօտ Ֆաթսայի, բայց Օրտուէ հովուութեան տակ, որուն վրայ տակաւին կը պատկանի մեզ ծանօթութիւնք։ Իւր կարեւորութեամբ, Օրտուի գլխաւոր գիւղախումբերու կարգը կը դասուի։

19 Նոյեմբեր 1893 ԵՂԻՎԱՐԴ

Քստի անտի

ՋՈՒՐԻ ՁԵՋՈՒԹԱՑՈՒՄ

Կերեւայ թէ Համբուրկի մէջ տիրող քոլերայի սոսկալի համաճարակին հետեւանօք, որուն ծաւալման գլխաւոր գործիչն եղած է ջուրը, սոյն քաղաքին բնակիչներն, որք այնքան կորուստ ունեցան, ա՛լ չեն աւելներ լուգանալ։ Համբուրկցի երկու հմուտ քիմիագէտներ Պ· Ֆոսթէր և Պ· Նիժլան փնտռած են թէ կա՞յ միջոց մը որ սպանէ Էլբին մէջ գտնուած միքրոպները եւ մասնաւորապէս քոլերայի միքրոպները, և իրենց փորձերով հետեւեալ հետեւութիւններուն յանգեր են։

Արդուզարդի հասարակ օճառի 2,4/10 լուծոյուր մը 10—15 վայրկեանի մէջ կը մեռցուցնէ քոլերային միքրոպները· Նուազագոյն ժամն է այս լոգանքի մը տեւողութեան։ Սալիսիլացեալ, ֆենկացեալ օճառները նոյնքան կը յաջողին։ 150 լիտրանոց լոգանքի մը համար 360 կրամ օճառ պէտք է, որ քիչ մը չափազանց քանակութիւն է գործադրութեան համար։ Բայց 1% սիպլիմէթ պարունակող օճառով մէկ վայրկենի մէջ կը սատկին միքրոպները մէկ լիտրա ջուրի մէջ 12 սանտիկրամ օճառի չափով։ Տասը վայրկենի մէջ ջուրը չեզոքացնելու համար կը բաւէ 6 սանտիկրամ և նոյն իսկ 3 սանտիկրամ օճառը՝ մէկ լիտրա ջուրի մէջ։ Վերջապէս, միմիայն սիպլիմէն ալ կրնայ աղէկ գործ տեսնել· 30 միլիոն կրամ ջուրի համար 1 կրամ սիպլիմէն կը բաւէ քոլերային միքրոպներն 5 վայրկեանի մէջ մեռցնելու համար։ Ուրեմն հասարակ լոգանքի մը համար, 5 հազարերորդ սիպլիմէնն ամեն ապահովութիւն կրնայ ընծայել։ Դեղագործները կրնան պատրաստել բաղնիքներ որոց իւրաքանչիւրն այս չափով բաղադրուած ըլլայ։

ՀՆԱԳՈՅՆ ԴԵՂԱԳԻՐԸ

Լիէժի բժշկական թերթը լրջօրէն կը ցուցնէ աշխարհի հնագոյն դեղագիրը։ Բէնզրիչի համալսարանէն փրոֆէսոր Մաքալիէր կարդացեր է զայն եգիպտական բաբիրուսի մը մէջէն։ Դեղագիրը մագերու ջուր մըն է՝ բուսցնելու համար տիկնոջ մը մազերը, գրեթէ Քրիստոսէ 4000 տարի առաջ։ Աւասիկ դեղագիրը·

Շան ոտքերու խոկակ	1
Աղմաւ	1
Եղջու պայտ	1

Եղի մէջ եռացունել տալ եւ անով սատիկ շփել մազոտ մորթը։

Բաբիրուսը բան մը չըսեր արդիւնքին վրայ։ Մի՞զք։ Բայց ի՞նչպէս կ'ըլլայ որ շան ոտից խոկակը աւելցուելով եշու պայտին վրայ՝ մազ կը բուսցնէ։ Շատ չանցած առեւտուրի մէջ պիտի գտնուի այդ դեղը որ անշուշտ պիտի մրցի Բոլիքառբինի էլիքսիրներուն հետ։

ՄԱՐԳԱՐՏԱԼԻՑ ՁԵՆԱԿԱՆՁՆԵՐ

Իրաւ որ շատ դէշ կը խօսուի սա խեղճ ձկնականչներուն (Վիսիոս) վրայ վասն զի անոնք ենթակայ են լիարդի հիւանդութեան, և կը հիւծցնուին այն չտակիրները որք չարաչար կը գործածեն զիրենք։ Շատ անգութիւն է անոնց երեսին տալ միշտ առողջապահական այս չնչին յանցանքը։ Անոնց ի պատիւ եւս բան մը հրատարակելու վայրկեանը եկած է։ Արդ պէտք է ըսել· ձկնականչները, գէթ կարգ մը ձկնականչներ, անուշ ջուրի խ-ոխոտները նուրբ, կլոր, թանկագին մարգարիտներ կարտադրեն։ Մարգարտալից ոստրէին զէմ այս մրցում հասարակութեան առջեւ մեծապէս կը բարձրացուցնէ ձկնականչին պատիւը։

Ի Սաքս, էլսթերի մէջ կը մեծցուցնեն խ-ոխ մարգարտալից ձկնականչը, և սաքսոնեան կառավարութիւնը հոգ տարած է իրեն վերապահել անոր մենաշնորհը, ուսկից շատ լաւ հասոյթ կը քաղէ։ Ուսմի ձկնականչները գուրգուրանքով կը մեծնան հոն։

Բայց ահա Պ· Պոնմէա, նշանաւոր բընագէտ մը, երեւան հաներ եւ ապացուցեր է որ մարգարտալից ձկնականչ կայ ի Ֆրանսա, Օվէռնիի, Պրբթանելի եւ նոյն իսկ կեդրոնական Ֆրանսայի շատ մը գետերուն մէջ։ Շատ իրաւացի կերպով քաղձանք յայտներ է որ այս բնական հարստութիւն չահագործուի· բնակիչները միտուրնուն իսկ չեն անցուներ թէ ձեւաբնուն տակ հարստութիւն ունին, եւ կրնան հաղարաւոր ոսկի չահիլ ձկնականչ բուծանելով քան ճագար։

Պ. Պոնմէր կը յիշէ Սթանկալա լիճը Բիմբէր-Բորէնթէնի մօտ, որ կը պարունակէ այս մարգարտալից ձկնականչներէն։ Բիմբէր քաղաքին տիկինները շատ լաւ գիտեն այս բանը· կը հաւաքեն այդ մարգարիտները, եւ զարդեր շինել կուտան անոնցմով· բայց, կ'ըսէ Ֆիկոսօ, անոնք կը զրաւցին եղեր թէ այդ մարգարիտներ Ճարոնէն կուգան, վասն զի օրինակի համար կիս մը կ'ամչնայ եղեր խոստովանիլ թէ իր մանեակը ձկնականչներէ գտած է։

ԽՆԴԻՐ ՀԱՆՐԱՅԻՆ

Ս. ՈՂՋՈՒԹԵԱՆ

Ստորեւ կը հրատարակենք բնաւուծական պեղկնգիր մը զոր խմբագրած են կառավարական նշանաւոր քիմիագէտ Պ. Փէթր· Ավէրի և Ցուրիխի համալսարանին արհեստական քիմիագէտ և բնական գիտութեանց վարդապետ Պ· Կ· Սինկրօն՝ մայրաքաղաքիս մէջ սպառուող տեղական կամ օտար երկիրներէն եկող գինեաքներուն անխարդախ բաղադրութեան, ընտիր տեսակին և հանրային առողջութեան օգտակարութեան մասին։ Այս երկու նշանաւոր քիմիագիտաց կողմէ խմբագրեալ պաշտօնական տեղեկագրէն ամենք կրնայ լիապէս համոզուիլ թէ մայրաքաղաքիս մէջ սպառեալ գինեաքներուն մէջէն ո՛րը նախապատուելի և առողջապահութեան տեսակէտով օգտակար համարուելու արժանի է։

ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ

Թիւ 3146 Կ· ՊՕԼԻՍ· 4 Օգոստ· 1893

Մեզ յանձնուած ըլլալով քննել Ս. Ի. և Ե. Մէթաքասի ի Պիրէոն պատրաստեալ գինեաքին բաղադրութիւնն և եթէ Ցունասանէն եկող միւս գինեաքներէն առաւելութիւն մը ունենալով նախապատիւ համարուելու արժանի է, նոյնպէս եթէ պատրաստեալ է զուտ գինիէ և նման այն օրինակին զոր երկու տարի յառաջ քննած էին, ձեռնարկեցինք անոր քննութեան որոյ արդիւնքն ստորեւ պիտի տեղեկագրենք։ Ըստ որում խնդիրն հանրային առողջութեան տեսակէտով բարձր նշանակութեան արժանի է, պարտ էր մեզ այլ և այլ խանութներէն մէկ մէկ օրինակ առնուլ որպէս զի լիովին ապահով ըլլանք սպառեալ գինեաքին որակին վրայ, և ըստ որում խնդիրն իւր մէջ կը պարունակէ բազում դժուարութիւններ, այս մասին արհեստական քիմիագէտ Պ· Կ· Սինկրօսի աշակցութիւնն ևս խնդրեցին։

Այսու պատճառաւ տասն և չորս (14) կեդրոնական վաճառատուններու դիմեցինք որոց իւրաքանչիւրին մէկ մէկ չիշ օրինակներ ստացանք թէ՛ անտունկներու մէջէ և թէ՛ իբր նմուշ գրուած չիշերէ։

Մեր դիմած տասն և վեց վաճառատուններն են·

Ի Բերա· Պ· Լաբայի «Հէլվետական» վաճառանոցը, Պ· Գաբավօփուլօսին «Վիէննական» վաճառ· Նպարավաճառ Պ· Ցիօնկային, Փափա Եօրկիին «կեդրոնական նպարավաճառանոց, և Տիամանտօբուլօ եղբարց նպարավաճառանոցը։

Ի Ղալաթիա· Պ· Տ· Գրիսաւլիի նպարավաճառանոցը, Պ· Սաբելլարիօսի «Օրէ՛ա էլլա՛ս» նպարավճ· Պ· Տ· Նօմիգօսի չաքարավաճառանոցը և Պ. Տէսիլայի նպարավաճառանոցը։

Ի Պոլիս· Բէվէնճի օղլուի վաճառատունը, Պ· Անաղնօստօփուլոսի վաճառանոցը և Փանթազօփուլօսի վաճառանոցը։

Մեր հետազօտութիւնքն առաւել գործնական ընելու բաղձանօք, բաղդատելու համար այլ և այլ ուրիշ գինեաքներ եւս ստացանք թէ՛ Ցունասանի և թէ Դաղրիոյ Պօրտոյի երեւելի գործարաններէն։ Ցետ երկար, բազմաստակ, ինչպէս նաեւ քիմիական նուրբ վերլուծութիւններէ, հետեւեալ արդեանց յանգեցանք։

Պ· Մէթաքասի տասն և չորս օրինակներուն քնական և արուեստական յատկութիւնքը քննելէ յետոյ, որոնցմէ գինուոյ, ցքիի, ջուրի և այլոց քանակութիւնը, եւ բաղադատեցինք մեր արտադրած արդիւնքը դարձեալ մեր կողմէ քննուած այլ գործարաններու գինեաքներուն հետ։ Ցետոյ լուծեալ ցքիին քնական յատկութիւն և օտար տարրքներ պարունակելուն կամ չպարունակելու մասին ճշգրիտ քննութեան զբաղեցանք։ Առ այս հետեւեցանք այն միջոցներուն և եղանակներուն զորս կը ցուցնեն մեզ E· Adam, Jorissen, Cazeneuve, Coton· et Barbet, Portes et Ruyssen, Cabasse, Chateau, Charles, Hébert, Viederholt Հայն եղանակներ զորս քաղեցինք հետեւեալ հեղինակութիւններէ Baudrimont (Dictionnaire des alterations et falsifications 1882), G. Salet (Agenda du chimiste 1887), Barillot (Manuel de l'analyse des vins 1889), Ch. Steiner (Traité des eaux de vie 1890), Magnier de la Source (Analyse des vins 1893), Hébert (Examen des boissons falsifiées Juin 1893), Van Hamel Roos (Revue internationale des falsifications 1889-1893).

Մենք ի կիր առեալ ամեն փորձերէն և մանրամասն ու ճշգրիտ քննութիւններէ կը հետեւի որ մեր մայրաքաղաքին մէջ վաճառեալ ՄԷԹԱՔԱՍԱՆ ԵՂԲԱՐՑ գինեաքը գոնէ ամենայնի գիներն պատրաստեալ լինելով՝ ամենայն օտար և արհեստական նիւթերէ ազատ ու զերծ է (այսինքն եգիպտացորենէ, գետնախնձորներէ, բանջարներէ և այլոցմէ), նաեւ հաստատելով մեր հաւատիքն թէ իւր տեսակին մէջ գերազանց յատկութիւն ունենալով կարող է բաղդատուիլ գաղղիական գինեաքներուն ամենէն երեւելիներուն հետ, հետեւաբար պարտ անձին կը համարինք մասնաւոր եղանակաւ յանձնարարել յիշեալ գինեաքը մեր հասարակութեան երբ ուզէ գործածել այսօրինակ ըմպելի մը։

Կ. ՍԻՆԿՐՕՍ.
Զարդապետ բնական գիտութեանց եւ արհեստական քիմիագէտ՝ վկայեալ Ցուրիխի համալսարանէն։

ՓԷԹՐՕՍ ԱՎԷՐԻՍ
Քարտապետական քիմիագէտ, գերմանական, Աւստրիական, Հելվետական եւ այլ հիւպատոսարաններու։

769

ՆՈՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ

ՏԱՐԵՑՈՅՑ

1894 ԹՈՒԻՆ

Հրատարակիչ ՆԵԱՆ Կ. ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ

Ճոխ և շահեկան ծրագրի մը համեմատ, այս ստուար գործ կը պարունակէ, պարզ Օրացոյցէն և վիճակագրական տեղեկութիւններէ զատ՝ զանազան գրուածքներ — թէ՛ հեղինակութիւն և թէ՛ թարգմանութիւն — ծանօթ հեղինակներէ, գրական, գիտական, բարոյական, արուեստական, տեղագրական, պատմական և այլ նիւթերու վրայ։

Այս ժողովրդական Օրացոյցը արժանի է կարդացուելու, երկու սեռէ և ամէն հասակէ անձերէ։ Պատկերազարդ հատոր մը է, 358 էջէ բաղկացեալ։

Գին 6 դրուշ։

ՏՈՒԹ· ԵԴՈՒԱՐԴ ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ
ԲԻՐԵԿ, ՄԱՆԿԱԲԱՐՁ ԵՒ ՎԻՐԱԲՈՑԺ

Որ տարիներէ ի վեր բացակայ կը դտնուէր մայրաքաղաքէս, այս անգամ վերադարձած ըլլալով՝ իւր բնակութիւնը հաստատած է Սամաթիա Սուլթ Մանասթիր ճատտէսի թիւ 146 տունը, ու պատրաստ է ամեն օր իրեն դիմող հիւանդները դարմանել մանրազին և մասնաւոր հոգածութեամբ։ Զարնքչադիմի օրերը ժամը 6—9 (Ը· Թ·) ազքատ հիւանդներն ձրիաբար դարմանելու յատկացուցած է։ Նաեւ կը գտնուի ամեն երեքշաբթի, հինգշաբթի և շաբաթ օրերը ժամը 7½—9½ (Ը· Թ·) ՄԱՔՐԻԳԻԼԻՂ Վաքար Իսկէլէսի ճատտէսի թիւ 25 տունն, երեքշաբթի օրերն գիմող հիւանդներն ձրիաբար կը դարմանէ։

Ցիշեալ բժիշկը ճարտարութեամբ կը կատարէ վիրաբուժական գործողութիւններ և հշիւ դնանուէ ներքին հիւանդութեան տեսակն, որմէ կախում ունի, կարճ միջոցի մէջ հիւանդաց բուժումը։

895 8—23

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ-ԽՆԱՅՈՂԱԿԱՆ ՃԱՇԱՐԱՆ

Ի Գում Գափու Այնալը ճաշարանին տէր Հաճի Յովհաննէս Զուգուրեան, Երիվցանի, այս անգամ ճաշարան մըն ալ հաստատած է Թոմարն խանի կից, Էսկի Զաթթիէ փողոց, Սիրքէճի, թիւ 16։ Երկյարկ շէնք մըն է այս ճաշարան, մաքուր և հանդիստ կերակուրներ կը պատրաստուին· ընտանիքներ եւս կրնան շատ գոհ մնալ· գիներն յոյժ դիւրամատչելի։ Մաքուր ջուր և ձրի խնձվէ։ Այս առատութիւններ գրգիռ մը պէտք է ըլլան հանրութեան քաջալերանքին։

6—8

Լ. ԱՆՕԼԻՆ
ԲՐԷՄ ՏԸ ԹՈՒԱԼԷԹ
Լ. ԱՆՕԼԻՆ

ԼԱՒԱԳՈՅՆ դարման ընդդէմ այրուածոց կեղբուածներու։

ԳԵՐԱԶԱՆՑ մորթի պահպանման համար, մանաւանդ մանուկներու մասին, և գոյնի պահպանման։

ԼԱՒԱԳՈՅՆ դարման ընդդէմ մորթի հիւանդութեանց և ընդդէմ արիւներթութեանց։

Կը վաճառուի ամեն դեղարաններու եւ դեղագրէից ու անուշահոտութեանց

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ԸՆԿ.

ՀԻՄՆԵԱԼ ԸՍՏ ՀՐՈՎԱՐՏԱԿԻ 1892 ՕԳՈՍՏՈՍ 2/14ԻՆ

Ապահովագրութիւնք ՀՐԴԵՀԻ, ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԵԱՆՑ,

ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԿԴՐՈՆԱՏԵՂԻՆ, Կ. ՊՈԼԻՍ,

ՎԵՀԱՓԱՌ ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ 20 ՍԵՊՏԷՄԲԵՐ 1310

ԿԵՆԱՑ ԵՒ ԱՅԼ ԱՄԵՆԱՅՆ ՎՆԱՍՈՒՑ

ԵԷՆԻ ԽԱՆ, ՔԱՐԱՔԷՈՑ, ՂԱՅԱԹԻԱ

771

PHŒNIX FIRE OFFICE

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՍՈՅԹ ԱՆԳԼ. ՈՍԿԻ 1,000,000 **«ՖԻՆԻՔՍ»** Հիմնեալ է Լ. ընտրն յամին 1782

ՖԻՆԻՔՍ, հիմնեալ առաւելքան մի դար յառաջ, սոսկ հրդեհի ապահովագրութեան ընկերութիւն մ'է՝ որոյ բաժնետէրերք Անգլիոյ ամենահարուստ և հանրածանօթ դրամատէրեր են՝ ունենալով անսահման պատասխանատուութիւն։

ՖԻՆԻՔՍ ընկերութեան աշխարհահռչակ առատաձեռնութեան մի գլխաւոր ապացոյցն է 18,000,000 Անգլ. ոսկւոյ գումարն զոր ցարդ վճարած է հրդեհի զնասուց համար։

618

ՖԻՆԻՔՍ ընկերութիւնն կ'ապահովագրէ ընդդէմ հրդեհի և կայծական՝ կալուածք, կարասիք և ապրանք՝ յոյժ նպաստաւոր պայմանօք և միջնորդութեամբ ստորագրելոցս, որք ունիմք լիազօր իշխանութիւն կարգադրելու անմիջապէս մեր ապահովագրելոց կրած զնասներն։

Հ. ՍՈՒԱՆ և ԸՆԿ. ընդհ. գործակալք Կ. Պոլսոյ, Գուլկարիոյ և Սև ծովու եզերաց Ղալաթիա, Կամուրջի գէմ, Քօմիսիօն խանի անկիւնը։

ԻԼԱՆ ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍԿԷՐԻ

Թպինաթ բուսուլարը Թալքնամախսուս օլարագ միւպայետ օլունճագ 68 թօփ էլվան քեաղրաքն պէհէր թօփը 25½ զրշ տա Թալիպի էօհսէսինէ օլուպ թաշրինը սանինին 24կունճի կիւնինէ գատար պէհէր կ'էն մինագասասը իճրա օլունարաք մ'զքիւր կիւնտէ գարարը գատիպի վիրիւճէ կինտէն իթասարնա վէ իրթէսի կիւնի 100աէ 5 թէնկիրնէ Թալիպ օլանլարքն մազամը Սէրասքէրի լէվազիմաթը ուսմանէ տարկէսինէ կէտէսէրի իլան օլունուր։ Նո. 46 2—3

«ՖՈՍՖԱԹԻՆ ՖԱԼԻԷՌ»ԸՆ՝ ամենէն ա խորժելի և ամենէն յանձնարարելի դեղն է տղայոց համար 6-7 ամսեայ տարիքէն սկսեալ, մանաւանդ կաթնահատութեան և աճման ատենը։ Կը դիւրացունէ ատամներու բուսնիլը։ Կ'ապահովէ ոսկրներու բարեկազմութիւնը։

Փարէզ, Վէոնիւրէ ծոմասրն և դեղագործները

ԱՌԱՋՐՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈՓԵՆԱՒԻ

ԷՄԻ-ԵՎ-ԱԷԼԷՅ, Կ. Պոլսոյ և Օրթագիւղի

ԹՈՄԱՍԻՒԼՍԸՆ ՈՐԴԻՔԱԷԿ

Անուանք	Թիւով	Անուանք	Թիւով	Անուանք	Թիւ
Ալլաճա	2000	Ֆլամիկէ	1600	Բալէրին	3200
Անէէլ	3000	Կալիէ	5500	Բանաէր	1700
Աբէլլ	5500	Կիգաճ	2200	Բլանէ	1500
Աբէ	2300	Կոզ	1800	Բոյ	1000
Աբիսաքէ	5000	Կրոսաճ	2200	Քուէնդ	2800
Գասաճ	3000	Հիրս	2000	Թիալթ	4400
Գօրսաինս	2200	Հիճայէ	3800	Ռինալդ	3200
Գրաֆ	2000	Հինաու	7000	Ռոլլը	3000
Դէֆֆալ	8800	Հուժարէ	1200	Ռոմէ	3500
Գէլլրը	2600	Ալակ	5000	Ռոզարիս	3500
Գալիբաս	2500	Ձիւնս	2300	Ցայլեանս	4000
Գամէ	2100	Քէլլաս	2000	Ֆանդիակ	8200
Դաբ	2000	Քալբին	4200	Ֆաբիս	2000
Գամ	2700	Քոմիս	2200	Ֆիլիս	2000
Զէբակ	5000	Լէս	2000	Ֆորէնաս	4300
Գլիս	5500	Լէբանթ	4500	Ֆ. Ուիլչէն	3000
Գալբրաս	3400	Լիվրիս	3000	Ֆուրոս	1200
Զէբ	2500	Մալն	1500	Ֆուլիաս	2800
Ջամին	2500	Մարնէ	4300	Ֆորբիաս	900
Ջուբ	4800	Մարգէլլ	6500	Ուրիս	5000
Ջրաբ	2100	Միլ	2000	Վալիաբին	5000
Իսպամ	2600	Մուրին	3100	Եէաս	3600
Իլաբրաս	3000	Նէլ	2000	Զէկրա	1000
Էլէքթրը	3200	Օլիանս	3000	Տիֆֆիդրն	200
Ջրաֆ	2600	Օթէլլ	5000	Հրմաս	200
Ֆալբան	800	Օգրանս	4500	Ֆէրս	140
Ֆիս	700	Օգէս	2000	Մոսքիթ	120
Էմիրէլլ Մանուք					8000
Բիրթրէլլ Մանուք					8000
Լէյտիրէ Մանուք					8100

Ուսուցանիչներու համար ամէն դիւրութիւն կ'ընծայուի

Դիմել առ Ֆ. ՀԿԼՏ ԵՒ ՈՒԻՇ

Գոլաթաղլը

Թիւ 17-19, Քիւչիւք Միւլէք

858 Քան Պալաթիս

ՇՈՓԵՆԱՒԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՒ ՄԱՐՈՒԵԱՆ

Ն. ԲԱՖԲԼ ԵՒ ԸՆԿ.

Մարսէլիա և Պարսկաստան ՀՅՈ. Կանոնաւորվ. թանգ

Բարիզ-Լիոն-Մարսիլիոյ երկաթուղեաց ուղեւորութիւնն է միանգամ անգամ.

Ա. կարգ 245 Ֆրանկ

Բ. « 175 «

Յաղագսի և աւելի տեղեկութիւնք

Նաւագնէրի, ուղեւորութեան և ապրանքի գնելու համար

Դիմել առ գործակատար

ԹԻՄՈԹԷ ԲԸՂՈՒԼ

477 Մուսանէ Սիրէ Ֆրանսէ

ՔՈՆԵԱՔ ԳՈԹՌՈՆԻ

Ցիշեալ բոնեարը տարբերուածուելով բժշկական վարժարանին մէջ, ադէկ գտնուեցաւ եւ զեղարուեստից արծաթ շքաղարամ մը տրուեցաւ տիրոջը։ Կայս. պալատն հանային տարբերուածիչ Պ. Մօռօ, բնենէլ եաք յիշեալ բոնեարը, նպաստաւոր տեղեկագիր տուաւ։ Պ. Պրահամի, Պ. Ծանին, Մավրոէնի փաշա, Տքթ. Խրաստանեան, Զամպաքօ փաշա, նոյնպէս բնենելով զայն՝ նպաստաւոր տեղեկագիր տուին։

Կեդրոնատեղին Կալաթա, Պէօյիւք Խալի փաշա խան Թիւ 6, Ֆրեմանճիլար Եորկի Գալարիտի բով. Վէզնէճիլէր Պ. Սեավրօ Քիրեաքիտի դեղաբանը, Կոսկա Թրամվէյի կայարանն Կարապետ Ս. Պէր պէրեան դեղարան, կամուրջին վրայ Պէշիկթաշի շրջանումն Նաւամատոյցը Սալիֆանաքի Ծիսավանճաղին բով, Պէշիկթաշ Քիլիսէ մէյտանին զավնոցնի Ալիքսանին բով, Բեր Թաքսիմ 54 Թիւ շարաբաճառ Հաճի Սաբիմի բով եւ ուր ամեն տեղ։ 392

ՏՐԴ. Մ. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ

ԱՆԿԼՕ-ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

1 ՊԱՅԱԶԷԹ-ԳԱԼԱՏԻԱ Կ. ՊՕԼԻՍ

Մասնագէտք առանց քաշելու լինորի արհեստական ակառներ պատրաստելու, մէկ անգամէն ամենատատարկ ցաւած ակառները, ոսկի, ադամանդ և մետաղով լրացնելու, ինչպէս նաև դրամանումն ամեն տեսակ բերնի և ակռայի հիւանդութեանց։

(Բացի կիրակէ) ամեն օր առաւօտէն մինչեւ կէս օր։ 114

ԿԵԱՆՔ, ԱՋՈՒԹՅՈՒՆ և ԳԵՂ ՄԱԶԵՐՈՒ։

ՄԷԼԼՐՕԶ

ՄԵԶՕՔԵՐՈՒ ՄԵՆԿ ՀԱՏԻԿ ՆՈՐՈՂԻՆ

Իրապէս բենց առջի թարմ գոյնին կը դարձնէ ձերմրկած կամ գունաթափ մազերը։ Կը դարձրեցունէ անոնց թափելը։ Կը մաքրէ գլուխը, կը վերջացունէ թեղեր, ու մազերուն նոր կեանք, աճումն, փայլ ու գեղեցկութիւն կուտայ։

Կը վաճառուի երկու չափով մեծ շիշերու մէջ։

Գլխաւոր մթերանոցը Լ. ընտան է (114 and 116, Southampton Row). Նոյնպէս Բարիզ ու Նիւ Եօրք։

Մեծաքանակ վաճառում է Պոլիս Բ. Հ. Քիւլիւքեան եղբարց քով, ՆԷՅՆ ձամի փողոց, 18, Պոլիս և Իզմիրեան Բաղանա, Նիւքաք Բալաթրում, Ղալաթիա փոքրաքանակ վաճառում Բ. Հ. Քիւլիւքեան եղբարց քով, Պոլսոյ կամուրջին գլուխը, 17, եւ Բեպայի Մեծ Փողոցը, 158, Ֆանթիւք, բրիտանական դէղատանը և Իզմիր, հասարակաց, Մեծ Փողոց Եբրա, 433։

Կ. ԵԱՎՐՈՒԵԱՆ և Ե. ԻՍԱԳՈՒԼԵԱՆ

ԹԷՅԻ ՄԵԾ ՄԹԵՐԱՆՈՑ

Պոլիս Պալէ-Գաբա Ճելալ աղա խան Թիւ 10

Այս մթերանոցին մէջ, որ երկար ատեն է ի վեր հաստատուած է, կը վաճառուին Զինաստանի և Ճապոնի ամենաընտիր թէյերը։ Այս թէյերը անման են իրենց համով, հոտով և գոյնով։ Դիմողք ամեն կերպիւ գոհ պիտի մնան։ Այս ընկերութիւնը թուրքիոյ ամեն կողմերու մէջ մասնաճիւղեր ունի և չատ գիւրին է ամեն կողմ գտնել։ Ասոնց կեղծերը չենուած ըլլալով, պէտք է ուշադրութիւն ընել վերոգրեալ կարին։ 803 33—60

ԽՆՁԼ ՋԵՐՄԻ ԵՒ ՏԵՆԴԻՒՆ

Ջերմեր ալէրի ջերմային հիւանդութեան, այսինքն որ անխառն բաղադրութիւն մի է զուտ գուսուղինից, է դառնահամ և ազդու կազդուրիչ, ամեն տեսակ ֆիզիքական խանգարմանց, որ յառաջ կուգան հարեմատաւ վայրերու ջերմոտ կլիմայեն կամ ապականակոյ օդերեն, որոնք օդակարաբերեն և ապաքինիչ ազդոյ յատկութիւնն նրանաւորում է նորա անհամար արդիւնաբերական դիրքերի մէջ։ Այս ֆիզիքական խանգարումներ յաճախ կուգան օդին մէջ լոյսաբեր թեռնաւոր անուն արեւի նեղեցոց միջոցաւ, որոնք թաքերեն անդնդոյմ կը մնանեն արեան մէջ, կը խանգարեն լարդն և յաճախ կը բերեն տեսակ տեսակ ջերմեր և տենդեր, և արեան թունաւորումներ, որոնք սա անուններով ճանաչուած է ջերմ և տարուբա, թարգուն ջերմ դարերական ջերմ, ընդհատակեայ ջերմ մանգնոյի տենդ և հրատապ տենդեր։

Թունաւորեալ օդերէ պատճառեալ հիւանդութիւնք կը պատահին այն տեղեր ուր մթերաբերան ուղղանենալ և թունաւորեալ է մահիճներէ կամ մահճաճաճաբուրեալ վայրերէ մահկանաց նիւթեր ով, կամ լաց տարանցներէ և սանդեներու ծանոթներեն ելան թունաւոր կաղերով, գոր մազդեկ կը ծնեն ընդառաջեմբ։

Ալբի ջերմի ու տենդից դեղը կը ընդէ պայուանաւոր նիւթոց կամ զերու ազդեցութիւնդ դուրս կը գտնէ զայն մարմնոյն մէջեն, որոյ գործութիւնն ստուգապես անմոռանալ և անպիտան է։ Ազատն ասոյդ, միայն թէ տրուած հրամանդ ամենայն գործածուի։ Կը ծախուի Մինասեան և Դրաց Ամերիկեան վաճառատան մէջ և Ղալաթիա, Կ. Պոլսոյ։ 614

HAMBURG MUNICH UNITED

ՀԱՄՊՈՒՐԿ ԵՒ ՄԻՒՆԻԽ

ՄԻԱՑԵԱԼ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

Դրամագլուխ	Ֆռանք 8,000,000
Պահեստի դրամ	« 6,889,695
Ցարդեկան հասոյթ	« 16,890,344

Ընկերութիւնքս ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ կ'ապահովագրեն մթերանոցներ և բակութիւններ և ոչ-մէջ գտնուած վաճառքներ և կարասիներ խիստ չափաւոր տակագնօք։

Լիազօր ներկայացուցիչ Կ. Պոլսոյ

ԳԱՌՆԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ, Պոլիս, Պահչէ—Գաբու, Անանիատիս խան. 12, 13, 14.

ՌՈԵԱԼ ԷՔՍՊԷՆՃ

ԱՄԻՈՒԱՆ ՔՈՌԲՕՐԷՇԸՆ

ԱՄԵՆԷ ՀԷՆ ԵՒ ԱՄԵՆԻ ՄԵԾ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ Ի ԼՈՆՏՈՆ 1720ԻՆ

Դրամագլուխ առանց քան	Անգլ. ոսկի 4,000,000
Ցարդ հրդեհի արկածից համար տուած է	« 35,000,000

Ընկերութիւնը կ'ապահովագրէ քաղաքէն և փայտաշէն ամեն տեսակ կալուածներ, կահ կարասիք և ապրանք։

Վճարմունք ամենայն կանոնաւորութեամբ և ժամանակն առանց որ եւ իցէ ՁԵՂՁի կը կատարուին։

Աւելի ընդարձակ տեղեկութիւն առնուլ փափաքողք կը դիմեն առ.

Ընդհանուր գործակալս Ճ. Վ. ՈՒԻԹԱԼ ԵՒ ԸՆԿ.

726 Պահչէ Գաբու, Մէյտանէրը օրաք, Ուիթալ Խան։

ՓԱՌԱՉՈՒԷ ՄՈՒՃԱԿ

(ԼԱՍԹԻԼ)

(ԵՒ ՄԱՆԹՈ ՄՈՒՇԱՄՊԱ

ՀԱՆՐԱԾԱՆՕԹ ՆՈՐԹՔ ՊՐԻԹԻԾ ՐԻՊԼԻ

ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Մարդաբաղաքիս մէջ երկար ատենէ ի վեր ճանչցուած է, թէ մեր քաղաքիս մուճակները կը գերազանցեն հրապարակիս վրայ գտնուածները թէ՛ իրենց ճարպակաս եւ թէ հաստատուն զուտ կաուչուքէն շինուածքով։

Այս անգամ մեր յանձնարարեալ փափաքանաց համեմատ ընտիր բրդենէն կերպասէ եւ զուտ կաուչուքէն շինուած խիստ ձեւաւոր և դիմացկուն մանթօ բերել տուած ենք։

Ինչպէս գործարանիս մուճակները նոյնպէս մանթոները ուրիշ գործարաններու շինուածին 2-3ը կը հինցունէ եւ մէջը բնաւ ջուր չառներ։

Մեր մուճակներուն նեղքի կողմը, կէտ մը եւ գօտրի կողմը առիւծի պատկերը դրոշմուած է, եւ կը վաճառուին բոլոր քաղաքաւոր մուճակ ծախողներու քով։ Իսկ մանթոները օձիքին նեղքի կողմը կը գտնուի առիւծի եւ կշեռի նշանները, և կը ծախուի ի կեդրոնատեղին, ինչպէս նաեւ ի Զմիւռնիա Արասատ շուկան, Հանրմշատ Ռիֆաթ էֆէնտի քով և ի Սկիւտարի պէկէսնէն Շուկան գաֆէի Ա.Հմետ Մէմիշ Օղլուի քով։ Կեդրոնատեղին է, Կ. պոլիս, պահչէ Գաբու Գօժամանի օղլու խան գրասն կից թիւ 13-14 մթեանոցը։

800 33—45

EMULSION SCOTT

(ՍԿՕԹԻ ՕՐՀԵՐԷԿ)

ՄՈՐԻՒ ՁԿԵՆ ՅՈՒՏ ԻՒՂ

Իրենց ինքն զանազան ոչ շատ ի տարեկան

Գնաբաստեալ վաճառվի ՍԿՕԹԻ և ԳՕՌԻՆԻ, Ի Նիւ-Եօրք։

Կաթին չափ անորժաճամ է

Մարդու ոսկորն համար իւղի բոլոր յատկութիւններէն զատ, հրաշագործիչներու յատկութիւններն ալ ունի

Կը բուժէ թոքախտը

Կը բուժէ անարիւնութիւնը

Կը բուժէ խոյլերը

Կը բուժէ հազը, ցրտաւութիւնները

Կը բուժէ ընդհանուր տկարութիւնը

Կը բուժէ մանկանց ճզաճուութիւնը

Բժիշկներուն ընդունուած է, ախորժ համ ու հոտ ունին դիւրամարս է, և ամենէն փափուկ ստամոքսները կը տանին զայն։

Կը վաճառուի գլխաւոր դեղավաճառաց և դեղագործաց քով։

Դիմել առ Կ. Պոլիս, ՀԱՆՐԻՔ ԵՒ ՀԱՅԻԲԵԼ

COMP. RUSSE

DE NAVIGATION A VAPEUR ET DE COMMERCE

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈՓԵՆԱՒԱՅԻՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ճարտուան երթեւեկութիւնք

Թիւ. 224 Օսմանի ուսուրհանգամ, ժամ 2½ յետ միջօրէի։

« 245 Աղեքսանդրիոյ ուսուրհանգամ. ժամ 5½ յետ միջօրէի. Պիրէանի ճամբով։

« 24/6 Սիվաստոպոլի ուսուրհանգամ, ապաւանան ժամ 1½։

« 24/6 Սուրհանգամ գէպի Փոքր Ասիոյ նաւահանգիստները մինչեւ Սամսուն։ ուսուանան ժամ. 11½։

« 26/7 Սոչիոյի ուսուրհանգամ. ժամ 2½ յետ միջօրէի։

Ագր. — Նոր. 28.5, հինգշաբթի օրը կ գտնուի գեկոր Սուրբ Նաւահանգիստները մինչեւ ուսուրդը Զմիւռնիոյ մէջ պիտի հանգիստի Թրիբոլի Պեյրութի, Եռաբ, և Բար-Սայիտ գացող շոգենաւ։

605

ՄԱՍ

ՇՈՓԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԼԻՎԷՐՊՈՒԼ և ՄԱՆՔԷՍԹԷՐ ԳԼԽ. ԲԱՆՔ ԶՔՆՈՒԹ

Անուանք	Թիւով	Անուանք	Թիւով
Քանդրաս	4200	Պիրիս	3000
Ֆէրս	4000	Օսպրէ	3000
Օսմանլի	4000	Ներթէ	3000
Սէտոսգէր	3250	Գէրա	3000
Թիրա	3250	Լոչէս	800
Մարսալա	3250	Մրոտա	800
Մարսիլիա	3250	Գեռի	700

Թիպա չոգենաւը գէպի ամսոյս վերջին Լիվերպուլն ստ կը սպասուի ընդհանուր խաճառքով։

Դիմել առ Ֆ. Վ. ՎԻԹՕԼ և ԸՆԿ.

Ռեիթ ոլ խան

ՀԼՅՈՒՍ ՄԱՍ և ԸՆԿ.

847 34, Ֆէնչ Սթրիթ Լիվերպուլ

ԿՈՒՆԱՐՏ (CUNARD)

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՇՈՓԵՆԱՒԱՅԻՆ

Կիր ամիսը երկու անգամ կը բռնի Լիվերպուլ և Ամերիկայ գիծ

Անուանք	Թիւով	Անուանք	Թիւ
Ամերիկա	7718	Գալատիա	4845
Բրիտանիա	7718	Գալիա	4531
Սերվիա	7391	Ցամայիա	3574
Բրազիլիա	7288	Մարսէլ	2403
Բաղտիմոր	5637	Ալբիոն	2898
Սկանդինաւիա	5517	Սարատոգա	2166
Կալիֆորնիա	4808	Ֆարսալիա	2246
Սիբիրիա	4561	Բալտիմոր	2144
Սաքսոնիա	4148	Տրանսիլվանիա	899
Ռեսաք	1876	Մարաքիշ	1835
Շեֆիլտ	4614		

Դիմել առ ԹՈՄԱՍ Ջ. ՋՈՒԼԻ գործակատ

Thomas C. Joly

Սիրքաճեաս խան, Թիւ 401

47 Ղալատիա

Արտօնատէր Ս. ՏԱՄԱՏԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐՈՑ